

**Verzameling van brieven, attesten en foto's over de
toepassing van den 60jarigen arbeid van C. de Mooij,
Luit.-Gen.l.-titr. b/d Geneesk. Dienst d. Landm. 1864-1924**

<https://hdl.handle.net/1874/461254>

Versameling van brieven,
attesten en foto's over
de toepassing van den
bejorngen arbeid van
C. de Moor, Luit.-gen.-tit.
3d Geneesk. Dient d. Landm.
1864 — 1924.

Ms 19 A 27

Kotta Radja, Atjeh. 5 - 10 - '99.

252. E. 22

Kast 252

Hooggeachte Kolonel,

PIE N° 22

Zeer bedankt voor hartelijken
gelukwensch en de toezending van prospec-
tussen, enz der door U gedane uitvindingen.
Hier zijn te velde nog alle in gebruik,
Uwe Rottanverbanden die wonderen doen en
sedert verleden ook Uwe koordverbanden
die ik herhaaldelijk zeer hoorde roemen.
Uw raderbaren gebruikt men, zooals U weet
nog altijd als uitstekend vervoermiddel
in garnizoen, maar tegen Uwe tenten be-
staat hier nog altijd het bezwaar, dat
wij daarvoor gebrek aan transportmiddelen
hebben.

Hoogachtend

Uw dw.dr.

J.B. van Heutsz.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0750 5419

C. DE MOOIJ.

GEF. LUITENANT-GENERAAL TIT. D. D. GENEESKUNDIGEN DIENST
DER LANDMACHT.

RIJDER M. W. O. EN NED. LEEUW.

Leiden, 7 Juli 1925.

Aan

den Heer Voorzitter van
de faculteit der Geneeskunde
van de Rijksuniversiteit
A. W. Hecht

Daar ik op mijn 91^e jaar nog lij-
dende ben aan ouderdomsgebreken, waar-
door ik niet lezen noch schrijven kan,
was ik verplicht voor de vele bewijzen
van hulpe bij gelegenheid van mijn
90^{en} verjaardag ontrangen, met behulp
van de pers voorloopig daarvoor mijn
dank te betuigen.

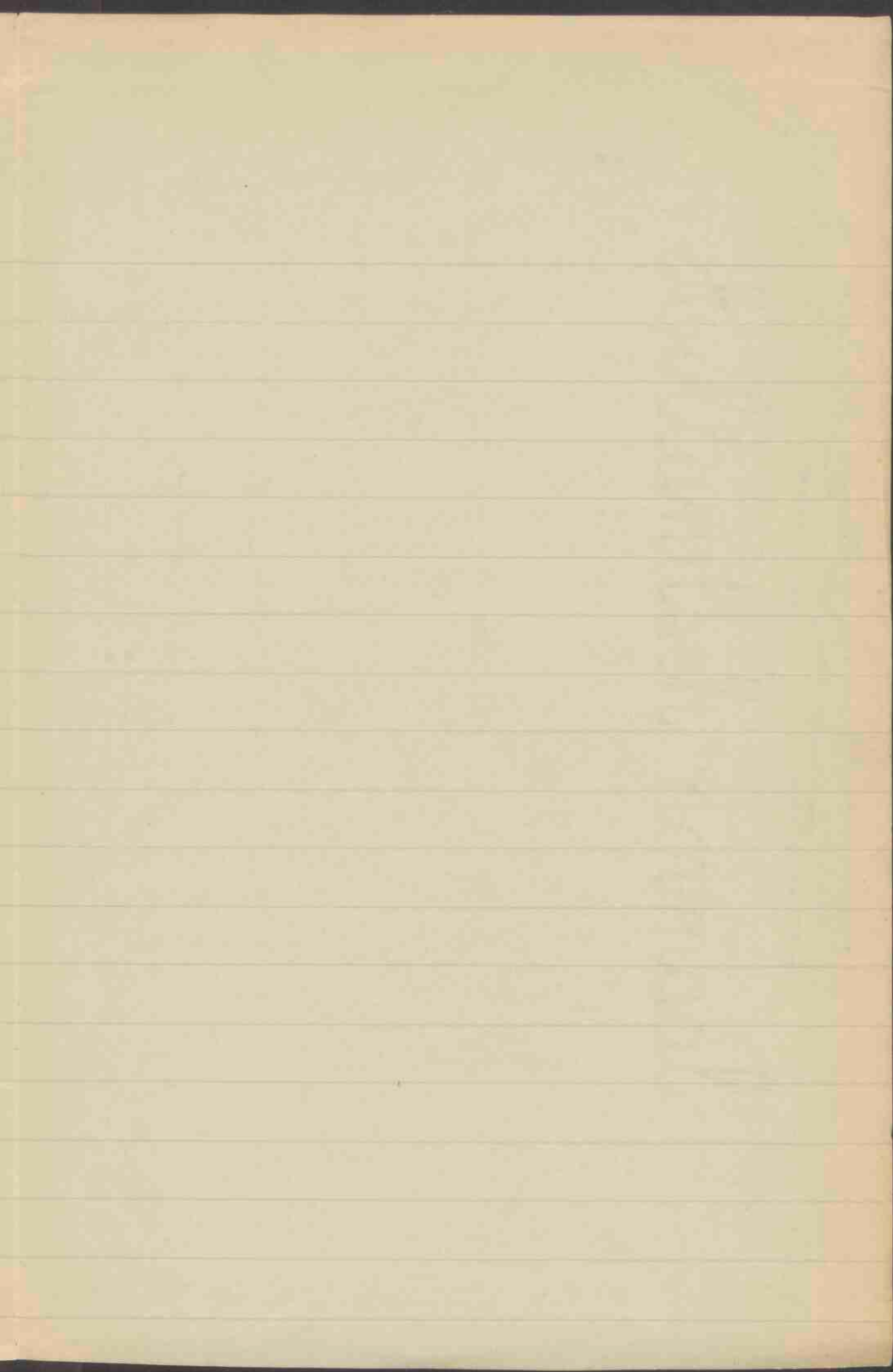
Daar in de laatste dagen de
ouderdomsverschijnselen toenemen,
wenschte ik uit een gevoel van dank-
baarheid u het hierbij gevraagde kleine
Album - bevattende de beoordeelingen,
certificaten, enz. mij tegezonden - aan te bieden.

En

2
In de hoop dat U zoo goed zoudt
willen zijn dit bewijs van mijne
Hogachting te willen aanvaarden.

Blijf ik steeds gaame
Uw dienstw. dienaar,

C de Bos

Hb 19 A 22

La Haye le 23 février 1925.

Légation de
la République Française
aux Pays-Bas.

Monsieur le Lieutenant-Général,

Vous savez sans doute que du 20 au 25 avril prochain va se tenir à Paris un congrès international de médecine militaire avec exposition. Une section de cette exposition sera réservée à l'aviation sanitaire dont vous avez été l'initiateur dès 1892, et les directeurs seraient désireux d'y faire figurer, en même temps que votre portrait, quelques documents se rapportant à la question. Ils demanderaient notamment le texte, en hollandais, de votre article paru en 1892 dans le No. 33 de "De Geneeskundige" et celui de l'article du 17 décembre 1910 paru dans le No. 8 de "De Sirene".

Quelques renseignements de votre part sur l'état actuel de l'aviation sanitaire aux Pays-Bas seraient aussi les bienvenus. Si vous vouliez bien me faire parvenir ces divers documents, je me chargerai bien volontiers de les transmettre à Paris. Veuillez agréer, Monsieur le Lieutenant-Général, les assurances de ma considération la plus distinguée.

Pour le Ministre de France
le 1er. Secrétaire

(s.) M. Dubail.

Hooggeachte Kolonel,

Zeer bedankt voor Uwen hartelijken gelukwensch en de toezending van prospectussen en de door U gedane uitvindingen. Hier zijn te velde nog alle in gebruik Uwe Rottan verbanden die wonderen doen en sedert verleden ook Uwe Koordverbanden die ik herhaaldelijk zeer hoorde roemen.

Uwe Raderbaren gebruikt men, zooals U weet nog altijd als uitstekend vervoersmiddel in garnizoenen maar tegen Uwe tenten bestaat hier nog altijd het bezwaar, dat wij daarvoor gebrek aan transportmid-
delen hebben.

Hoogachtend,

Uw dw.dr.,

(w.g.) J.B. VAN HEUTZ.

P. 8. 1. & S.

EENE
MONSTER-NAJA;

DOOR

A. W. M. VAN HASSELT.

Overgedrukt uit de Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie
van Wetenschappen, Afdeling *Natuurkunde*, 2de Reeks, Deel XVII.

AMSTERDAM,
JOHANNES MÜLLER.
1881.

Exh.d.d. 4 Mei 1891 No.2909.

Geneeskundige dienst

der Landmacht 's-Gravenhage, 2 Mei 1891.

No.1074

Onderwerp: Dankbetuiging.

Als hoofd van het dienstvak acht ik mij geroepen U.H.E.G. nu gij wegens gezondheidsredenen op het punt staat den Militairen dienst te verlaten, mijn welgemeenden dank toe te brengen voor al hetgeen door U gedurende Uwen geheelen dienattijd met onverminderden ijver en met vele opofferingen van verschillenden aard is tot stand gebracht op het gebied van militaire ziekenverpleging, en zulks zoowel wat aangaat de behandeling van, als de vervoermiddelen voor onze zieke en gewonde militairen.

Ik durf U de verzekering geven, dat de vele en hoogst belangrijke verbeteringen door U tot stand gebracht, niet alleen met dankbaarheid door de zieken zelve op hoogen prijs worden gesteld, maar ook door alle militaire Geneeskundigen en zeker niet het minst door mij ten zeerste worden gewaardeerd.

Mocht Uwe gezondheid spoedig geheel terugkeeren en moge U nog langen tijd de lust bezielen, Uwe beste krachten aan te wenden op het gebied, waarop ge steeds met zooveel vrucht werkzaam waart.

de Generaal Majoor
Inspecteur v/d Geneeskundigen dienst
der Landmacht

W.G. M. R. Timmerman.

Aan:

den Heer Dir.Off.v.Gez.2^{de}kl.

G. de Hooy.

te

Amersfoort.

EENE
M O N S T E R - N A J A ;

DOOR

A. W. M. VAN HASSELT.

Het is heden juist 24 jaar geleden *) dat ik de eer had, de aandacht der Akademie te vestigen op eene buitengewoon groote vergiftige slang, uit Sumatra (of Borneo) †).

Zoo toen, als nu weder, trof het mij, dat onder de gift-slangen — die zich, in het algemeen, niet door bijzondere lichaams-lengte kenmerken, en die veel meer door hare gift-haken dan door hare kronkels te vreezen zijn — zóó belangrijke uitzonderingen op den regel worden aangetroffen, die deze beide voorwaarden in zich vereenigen.

Als vervolg op mijne toenmalige mededeeling, zie ik mij thans in staat gesteld eene nadere bevestiging daarvan te leveren, door de goedheid van mijn' geachten oud-kameraad, den Officier van Gezondheid der 1ste klasse C. DE MOONJ, die mij, voor eenigen tijd, een waar monster-exemplaar dezer inderdaad merkwaardige giftslang uit Sumatra heeft medegebracht.

Ontegenzeggelijk behoort zij, evenals de vorige, tot het genus *Naja* (*Dendroaspis* FITZINGER, *Hamadryas* CANTOR,

*) Zie, in de *Verlagen en Mededeelingen* voor 31 October 1857, mijne „Aanteekening over en beschrijving van een individu der grootste tot nu bekende giftslangen, uit het geslacht der *Naja's*”.

†) Wijlen de Heer WASSINK wist mij niet met zekerheid te zeggen, of hij dit exemplaar uit het eerste, of misschien uit het tweede dezer O.-I. eilanden had verkregen.

Trimeresurus DUMÉRIL), waarvan ik destijds de juiste species, bij deze schrijvers en bij onzen SCHLEGEL, niet heb kunnen vinden, zoodat ik haar den soortnaam van *ingens* *) heb bijgelegd, waarover, alsmede over hare nog eenigszins onzekere synonymie, naar de bovenaangehaalde »Aanteekening» mag worden verwezen.

Y gespleten
De kop met zijne kenmerkende auxiliaire achterhoofdschilden, de *Y* gifthaken, de schubben, de schilden van buik en staart, de vorm van den laatsten, de bij beiden ontbrekende teekening door vlekken, strepen of banden, komen geheel overeen, alleen de overal gelijkmatige kleur is niet bruin-geel, doch meer donker geel-bruin, en in lichaamslengte overtreft dit exemplaar het eerste nog vrij aanzienlijk.

Voor zooverre als mij destijds de erpetologische litteratuur had geleerd en mij door hoog geëerde vrienden, wijlen Prof. J. VAN DER HOEVEN en Prof. SCHLEGEL †) bevestigd werd — of sedert grootere vergiftslangen gevonden zijn, is mij onbekend — was het toen vertoonde individu *langer dan eenige andere bekende*. Het mat nagenoeg $3\frac{1}{2}$ meter (3 m. 43).

Uit het U thans voorgelegde exemplaar blijkt, dat deze *Naja*-soort eene nog grootere lichaamslengte kan bereiken. Zoo als ge U kunt overtuigen, geloof ik niet te veel te zeggen, door het eene ware »*reuzenslang*» onder de *Serpentes venenati* te noemen.

Het is nog 47 centimeters langer dan het vorige, bezittende het eene lengte-afmeting van *bijna 4 meters* (meer dan 3 m. 90) §), alzoo ongeveer gelijk aan die van 2 mannen van 6 Rhijnl. voeten!

Verder zal ik over de diagnose en systematiek dezer *Naja*

*) Zij heeft overigens groote verwantschap met den *Trimeresurus ophiophagus* van DUMÉRIL en BIBRON.

†) SCHLEGEL schreef mij hieromtrent, dat deze niet alleen de grootste *Naja*, maar tevens de langste van *alle* vergiftige slangen was. Hij scheen in twijfel, of het een *zeer oud* voorwerp kon zijn van zijne *Naja bungarus*.

§) »Meer dan 3 m. 90» zeg ik, en zulks op grond het mij voorkomt, dat nog een klein gedeelte van het uiteinde van de, anders meer stompe, hoornachtige staartpunt is afgebroken.

niet uitweiden, doch over de wijze waarop zij bemachtigd werd, hoe de Heer DE MOON daarbij is te werk gegaan, en wat hij wijders bij haar heeft waargenomen, nog een woord toevoegen.

De slang werd door DE MOON, destijds gedetacheerd bij het leger in Nederlandsch Indië, alwaar hij, zoo op Java als in Atjeh en te Palembang, eenige jaren gediend heeft, in October 1877, in de binnenlanden der laatstgenoemde residentie, in een alang-alang-veld te Tebing-Tinghie, gevangen.

Een paar kettinggangers hadden hem bericht gebracht, dat, even buiten de benting daar ter plaatse, zich eene groote en zeer gevreesde slang, tot de vergiftigsten behoorende, ophield.

Na zich met een' scherpen klewang gewapend te hebben, en voorzien van eene lange, gaffelvormig gespleten bamboe, begaf hij zich, met zijn' desgelijks toegerusten »jongen'', naar de aangeduide plaats.

Weldra ontdekte hij het reusachtige dier, dat zeer rustig in elkâar gekronkeld lag en, bij de voorzichtige nadering, geene pogingen deed tot aanval of vlucht.

DE MOON stak haar zijne bamboe-vork, vlak achter den kop, om den hals en drukte dien met kracht tegen en in den grond, waarop de slang den bek wijd opende, maar met het lijf en den staart veel minder bewegingen maakte dan verwacht en gevreesd werd.

Hij had zijn' jongen een' tweeden, langen, gewonen bamboe-stok medegegeven, aan welks ééne uiteinde eene met chloroform rijkelijk bedeelde spons was bevestigd.

Deze werd diep in den open bek der slang gestoken en tot in de keel gedrukt, waarop het dier, na verloop van een kwartier, volkomen bedwelmd bleek te zijn.

Om de slang niet te beschadigen, zooals gewoonlijk, door het dooden met houwen of slagen, werd zij naar huis gesleept, met goed verzekerden kop, en dáár stevig op eene plank gebonden. Onmiddellijk werd het lichaam geopend en de huid met den kop afgeprepareerd.

Bij het nazien der ingewanden bleek, dat het geheele darmkanaal, bij overigens ledige maag, door eene soort van

draadvormige ingewandswormen bijna geheel was opgevuld, iets, wat de Heer DE MOOI kort te voren ook bij een' door hem gevangen Python had waargenomen, en waaraan hij het toeschreef, dat het, vermoedelijk zieke, vermagerde dier zoo ongewoon weinig weerstand had geboden.

De drukking van den bamboe-gaffel op medulla oblongata en spinalis zal evenwel tot dit laatste ook wel het hare hebben toegebracht.

Voor de wijze waarop men vergiftige slangen, zonder ze te verminken *) en zonder groot gevaar voor zich zelven, kan bemachtigen, acht ik deze waarneming van den Heer DE MOOI niet zonder praktisch belang, evenals zijne medegebrachte buit zulks is voor de wetenschap. Voor een en ander heb ik het genoegen, hem, ook bij deze gelegenheid, mijn' besten dank te betuigen.

's Gravenhage, October 1881.

Boven genoemde Python die een lengte heeft van 6 Meter, heb ik ten geschenken gegeven aan het Koninklijk Zoologisch Botanisch Genootschap te s Gravenhage alwaar het in het museum wordt bewaard.

De geprepareerde 4 Meter lange huid van de slang met behouden kop van de Naja Ingens heb ik geschonken aan het Coloniaal Museum te Amsterdam.

NOSOKÓMOS

Weekblad van de Ned. Vereeniging
tot bevordering der Belangen van
Verpleegsters en Verplegers. *s*

Inhoud van de
Model-Kamer van
Cde Mooy.

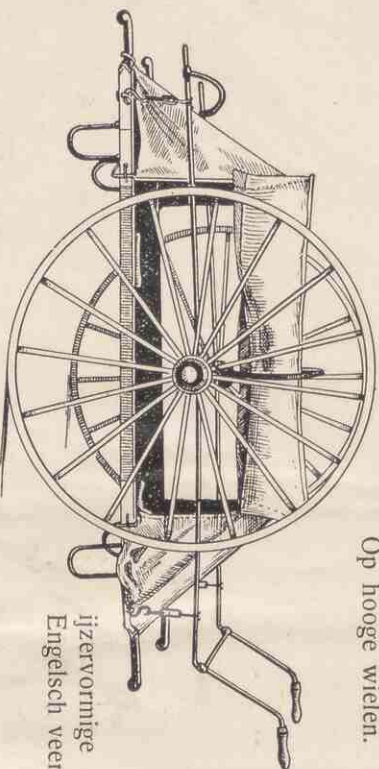
Redactie: Zr. J. C. van Lanschot Hubrecht,
Zr. A. Knol, Zr. J. Lamoraal Wichers, Zr.
M. A. Leewis Meijer, Zr. D. E. van Rijn.

1862-1914

ss

RADER-BAAR No. 1. System „DE MOOIJ”.

Op hooge wielen.

Deze RADERBAAR wordt geheel gemaakt over-eenkomstig het in 1867 door Gen. C. DE MOOIJ uitgedacht stelsel, van welke constructie er in Nederland en Ned. Indië zeer velen in gebruik zijn, waarvan ik er velen tot volle tevredenheid heb mogen leveren. Ze zijn voorzien van de laatste verbeteringen, aangebracht op advies en in overleg met den uitvinder.

De draagbaar hangt loodrecht onder de hoef-ijzervormige as aan lange stalen slangen, van prima kwaliteit Engelsch veerenstaal, en kan zeer gemakkelijk afgenomen worden.

In „Een en ander over Montenegro en Servie” schrijft de leider der Montenegrijnsche Ambulance, ond-officier van Gezondheid O.-L. L. H. KORPESCHAAK: Met het oog op het transport der gewonden, wil ik hier nog wijzen op de noodzakelijkheid voor ieder leger, om een groot aantal raderbancards „De Mooij” in voorraad te hebben. Ik had er één meegebracht naar het front en voortdurend heeft die daar dienst gedaan onder zeer ongunstige omstandigheden, wat het terrein betreft. Maar de constructie en de bediening zijn zóó eenvoudig, dat zoowel Malissoren als Montenegrijnen er onmiddellijk een goed gebruik van wisten te maken. Zoals gezegd: ik acht het den plicht van elk leger om die raderbaren in grooten getale in voorraad te hebben: één per compagnie, zooals in ons leger, is absoluut onvoldoende. Als het oogenblik van het grootste transport daar is, kunnen chautfeurs, benzine, paarden of koetsiers onbreken, maar nimmer zal ontbreken de hulpvaardige plattelandsbewoner, die op dat moment de brander zullen kunnen bedienen. Bij het noemen van deze raderbaar zij het mij vergund een woord van hulde te brengen aan den uitvinder, onzen landgenoot Generaal De Mooij, die, op zijn hoogen leeftijd, het nog heeft mogen ervaren, dat de ondervinding omtrent zijn geesteskind een definitief oordeel heeft uitgesproken.

Eenige beoordeelingen aangaande het STALEN ZIEKENRAAM en de RADERBAAR systeem „DE MOOIJ”.

Dr. SIKEMEIJER schrijft uit Tsjorloe (2 Jan. 1912) aan het hoofdc Comité van het Nederlandsche Roode Kruis, om aan den uitvinder van het Stalen Ziekenraam te zeggen:

„Wij laten de voor het grootste gedeelte zwaar gewonden met de Raderbaar „De Mooij” afhalen en voor het transport door lange bochtige gangen en trappen in ons ziekenhuis ENKEL EN ALLEEN het De Mooij'sche Ziekenraam bruikbaar, hetwelk ons ONSCHATBARE DIENSTEN BEWIJST.”

Dr. L. VAN STEEN VAN OMMEREN schrijft aan Gen. De Mooij:

„Uw ziekenraam werd door de Croissant Rongge vooraf voor Scheepstransport nagemaakt. Ook ons heeft het ONSCHATBARE DIENSTEN BEWEZEN. Uw Raderbaar was daar niet bekend. Jammer genoeg men kan er niet te veel van hebben. Het vervoer per rijtuig en auto liet, omdat de wegen zeer slecht waren, veel te wenschen over.”

In de Handelingen van het Nederlandsche Roode Kruis in den Oorlog in Zuid-Afrika 1899/1901 leest men in het verslag van Dr. BIJRENS DE HAAN, blz. 423:

„De Koopverbanden van De Mooij hebben, evenals alle zijne vindingen zeer goed voldaan. Dr. Lingbeek heeft een gelukkige greep gedaan door alle uitvindingen van dezen verdienstelijken geneesheer (dat zijn de raderbaar, rollen-transportverbanden, brandcards, laarzenmes, portatieve Gibus- en Pyramidententen, verbandtrommels....) in ruime mate toe te passen; zij zijn bijkans onder uitzondering doeltreffend bevonden.”

In de *Mit. Spectator* No. 8, Augustus 1902, bl. 589 en 578 lezen wij:

De Zweedsche Dr. HAMMER, die daarvan in Zuid-Afrika gebruik maakte, zegt:

„Ich bin der Meinung, dass Ihre Raderbahn überall da, wo ein schneller und schonender Transport Kranker und Verwundeter nöthig ist, auch an Polizei-stationen, Brandstationen, Krankenhäusern, u. a. ohne Konkurrenz dasteht, und von keinen andern Feldtransportmitteln, das ich kenne, übertroffen wird.”

L. S.

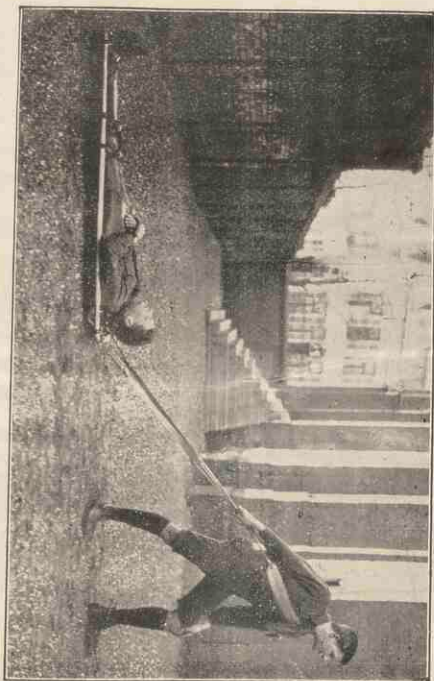
De ondergeteekende verklaart, dat het door den Gen. Kolon. v. d. Geneesk. Dienst De Mooij uitgewonden STALEN ZIEKENRAAM, dat na langdurig gebruik van 1906—1911, bewezen heeft, dat men daarmede nu in staat is onder de moeilijkste omstandigheden, uit huizen met nauwe en steile wenteltrappen, zieken, zwaar gewonden en de *tot nog toe onverwachte* lijdens, ZONDER HEN IN DE ARMEN TE MOETEN OPTILLEN; en zelfs wanneer geen levensgevaarlijke gevallen te bestrijden zijn, niet eens behoeft aan te raken, van overal naar overal *recht* naar den Doctor, het Hospitaal of het Centraal-Station te vervoeren, waar men alleen in staat is, met steriele handen, de eerste hulp te verleenen.

Na alhier zoowel met de automobielen, als met zijn raderbaar, daarmee een 6000-tal lijdens vervoerd te hebben, is men tot de overtuiging gekomen, dat het voor het vervoer van zwaar gewonden, besmette en belangrijke zieken NIET MEER KAN WORDEN GEMIST. Het kan volkomen vertrouwdbaar gedisinfecteerd worden.

3-Hage, den 20 Nov. 1910.

Geneesheer-Directeur van het Gemeente-Ziekenhuis,
te Chirung (w.g.) Dr. SCHOEMAKER.
(w.g.) Dr. ROESSIN H.

Patiënt bevestigd in de Mijn- of Sleep-Brancard, welke ook, evenals het gewone ziekenraam in elke mogelijke houding kan worden vervoerd. In gebruik bij de Ned. Staatsmijnen.

† Het trekken of sleepen van de Mijn- of Sleepbrancard, zooals dat in lage Mijngangen toegepast kan worden.

In 1912 werd deze Brancard te Washington
- - bekroond met EERE-DIPLOMA. - -

Een bezoek aan ^{modelkamer} ~~het museum~~ van den Heer C. de Mooy.

Door Zr. E. HIJMANS.

Voorgelicht en rondgeleid door den heer de Mooy (gepens. kolonel van den geneeskundigen dienst) was ik in de gelegenheid zijn zeer interessante modelkamer, Lange Voorhout te 's-Gravenhage te bezichtigen. Deze modelkamer bevat een verzameling van modellen van voorwerpen voor het verplegen en vervoeren van zieken en gewonden en het verleenen van eerste hulp, voornamelijk in tijd van oorlog, ter ondersteuning van de conservatieve chirurgie.

De nitvindingen van den heer de Mooy loopen van 1862-1910. Zijn zoo geheel belangloos streven was steeds het vervoer van zieken en gewonden zoo gevaar- en pijnloos mogelijk te maken voor den patient zelf en tevens zoo gemakkelijk en in gevallen van besmetting zoo gevaarloos mogelijk voor den helper; zeer veel ervaring deed hij desbetreffende op tijdens zijn verblijf te velde in Ned.-Indië. Daar werden zoowel spalken en andere eerste verbanden als vervoermiddelen en tenten vervaardigd, uitsluitend van de gewassen daár voorhanden, die de inlanders met hun kleine kromme mesjes zeer handig en vlug weten te bewerken en zoo noodig van sarongs, die de inlanders in dringende gevallen afdoen, om ze als brancard te gebruiken. *(Zie mijn album)*

Het materiaal is: de bladschede van de pinang- en pisangpalm. Van deze bladscheden kan men windsels en zelfs groote beenladen maken. Voorts wordt ook schors van andere boomen en bladeren, b.v. voor tentdaken gebruikt. Verder bamboe en rottan.

De heer de Mooy toonde mij in een van zijn vele atlassen, allen gevuld met zeer fraaie eigenhandig vervaardigde teekeningen van zijn ontwerpen, de brancards, hangmatten, tenten, spalken en andere verbanden, die uitsluitend daarvan vervaardigd kunnen worden. Het bamboeraam is dan ook het grondidee geweest van het steeds meer gebruikte en zoo praktische ziekenraam de Mooy, waarover wij een zeer uitvoerige beschrijving in ons vakblad van Juni 1909 gehad hebben. Dit bamboeraam bleek evenwel niet stevig genoeg voor alle gevallen; het gaf te veel mee en zodoende bestond de kans, dat de patient, daarop bevestigd zijnde, toch nog te veel gedrukt werd. Toen kwam het steviger raam van fietsbuizen, dat alleszins praktisch bleek en dat thans bij onze geheele vloot zal ingevoerd worden. Ook verscheidene inrichtingen bezitten er tegenwoordig een, en zeer wenschelijk zou het zijn, zoo ook alle politie-posten ervan voorzien waren, zoodat, uitgezonderd spoedeischede gevallen, als b.v. sterke bloedingen of schijndood, de patient in de meeste gevallen naar een geneesheer gebracht kan worden zooals hij gevonden is; vóórdat door onnoodig tillen en drukken gecompliceerde fracturen of inwendige bloedingen zijn ontstaan. In zoovele gevallen toch kan de patient zich zelf op het raam rollen.

Het ware wenschelijk, dat allen, die les krijgen in eerste hulp bij ongelukken, leerden, in de eerste plaats zooveel mogelijk van de patient en zijn wonden af te blijven; zoodat er geen infectie bij kan ontstaan. Zoo ook agenten in hun lessen over eerste hulp hierop gewezen werden, zouden zij kunnen zorgen,

dat de omstanders hun ongewenschte hulp nalieten, liever dan zelf hieraan mee te doen.

De heer de Mooy vertelde mij hoe een zijner collega's van zijn fiets gevallen was en bemerkende, dat zijn been gebroken was, slechts met de grootste inspanning en met behulp van zijn karwats zich de hulpvaardige menigte van het lijf wist te houden tot het rotting-transportverband en raderbaar kwamen, waarna hij vervoerd werd, zonder dat de fractuur gecompliceerd was geworden.

Gaan wij over tot een geregelde beschouwing van de verzameling, zoo zien we eerst de instrumenten. Hier is de kogeltang met sonde. De sonde is van ruw porselein, omdat daarop zwarte streepen zich vertoonen, zoodra het in aanraking komt met weefsels, waarin zich loode kogels bevinden. De sonde (volgens Nelaton) wordt aan de tang bevestigd. Ziet men na sondeering zwarte streepen, zoo is men zeker, daar den kogel te kunnen vinden en kan deze, gevat tusschen de twee scherpe puntjes, naar boven gehaald worden. In de verzameling bevinden zich 18 vijandelijke kogels, op alle manieren vervormd, die zoo zijn geëxtraheerd. Op de tegenwoordige hulskogels heeft deze tang evenwel ^{grijpende} geen vat. Verder een slokdarm- en maagsonde en de bekende hechtingnaald van de Mooy, die zonder naaldvoerder gebruikt kan worden, omdat ze lansvormig insnijdt. De draad wordt steeds weer uit de inkeping losgemaakt, wanneer ze doorgetrokken is, daarna wordt de naald teruggehaald. Aan het einde heeft de naald een ring, wijd genoeg om over den pink geschoven te worden, zóó kan zij nooit wegraken, *en blijft steriel.*

Verder zijn er draadvoerders, een laarzen- en gipsmes (een knipmes), gebogen, met stompen punt en geheel stompen achterkant, dienende om zoowel laarzen van gewonde voeten, als met lijnolie doorweekte gipsverbanden los te snijden. Na het verbinden van de wond aan voet of been wordt de opengesneden laars als spalk gebezigd en dus weer aangedaan en vastgebonden worden.

Voorts de jodoformstroomer met vaste deksel. Een kiezentang, uitsluitend om te velde te gebruiken, omdat men onmogelijk daar al de passende tangen voor boven- en onderkaak kan meenemen. Deze tang is verstelbaar door kleine losse haken, die aan den eenen arm bevestigd kunnen worden; de andere arm is voorzien van een tamelijk dikke caoutchouc knop, die, door den zeer sterken hefboom van de tang, de kies zeer vast pakt, zonder, zooals uit de resultaten gebleken is, kronen af te breken.

Een windselroller, die vlug en netjes windt. Geknopte baleinen *nu in service in gebruik*

en hoornen urethra sonden, omdat de mieren het caoutchouc opeten en de sonden, daarvan gemaakt dus in Indië ruw van oppervlakte en onbruikbaar worden. Hierbij is een sonde, die naar beneden toe met kleine bochtjes steeds dikker wordt, zoodat de rekking met deze ééne sonde kan gebeuren. Voorts een balsemperu spuit in étui, bestaande uit een groote tube met perubalsem gevuld en waarop men inplaats van het dopje een canule kan schroeven. Met deze dunne canule is het gemakkelijke in diepe, nauwe wonden de perubalsem naar binnen te brengen.

Na de instrumenten zien we de geneeskundige toestellen. De nu nog (ook van metaal) veel in gebruik zijnde maar oorspronkelijk caoutchouc koelers, een buis opgerold tot een plat vlak, dat ook gebogen kan zijn naar de vorm van het lichaam en dient om permanente koude of warmte aan te wenden, zonder den lijder te bevochtigen: *dit zijn de bout-bruik of hoop koelers.*

Van de verbanden zien we de oorspronkelijke koordverbanden. Een pakje, waarin een pakje dubbelgeslagen gaas, dat als buitenste omslag nog een papier heeft, evengroot als het gaas; een koordje ^{2 of meer} *zijn* van binnen naar buiten door gaas en papier gehaald aan beide openslaande kanten. Men kan dit pakje gaas dus zonder de vlakte, die met de wond in aanraking zal komen, te verontreinigen, zelfs tusschen de kleeren van de patient met één hand inschuiven en het daar als een boek openen door aan een van de twee koordjes te trekken: *op die wijze behoeft den lijden in de koude niet te*

Dan de rottan-transport-verbanden, bestaande uit naast elkaar bevestigde einden rottan van de gewenschte lengte. De verbanden zijn voorzien van linten die éénmaal omgeslagen en dan vastgestrikt kunnen worden. Op elk verband staat geschreven voor welk lichaamsdeel het bestemd is; het lichaamsdeel daarin gebonden, blijft in de gewrichten onbeweeglijk.

Bijzonder mooi zijn de spalken vervaardigd van leêge spijsblikken en telegraafdraad; het laatste wordt in oorlogstijd bij hoopen aan den weg gevonden, daar de vijand dat toch het aller-eerste doorsnijdt. Met behulp van één spijker, hamer en schaar maken de soldaten die spalken zelf. Dan de transport-verbanden van bamboe uitgesneden en eindelijk de rek- en vouwbare lijnolie-gipsverbanden. Een gipsverband n.l., dat losgeknipt moet worden, wordt niet weggegooid. Men begint met het verband, dat los moet, eerst langs de kniplijn met een kwastje met lijnolie in te smeeren; na indroging telkens weer, tot het week en buigzaam is en zeer gemakkelijk met gipsschaar of mes is open te krijgen. Nadat het afgenomen is, bestrijkt men het van binnen en van

buiten rijkelijk met lijnolie en laat het drogen, het verband is dan donkerbruin en taai en buigzaam en kan te velde verder als spalk of beenlade dienst doen.

Ziekenvervoermiddelen zijn: de portatieve houten brancard met kap, ook van bamboe of fietsbuizen gemaakt. De algemeene op alle brancards passende kap; met riemen wordt deze kap op het raam van den brancard vastgemaakt. De raderbaar voor één en twee lijders. De algemeene brancarddrager met kap. De bij het leger ingevoerde munitie-kar, bij schietoefeningen in de garnizoensplaatsen gebruikt om munitie naar het terrein te brengen en tevens geschikt om desnoods bij ongelukken lijders te vervoeren. Het bekende portatieve stalen ziekenraam en de tricycle-fiets met ziekenraam voor één lijder, dat nagemaakt in gebruik is. De brancarddrager heeft twee zeer groote wielen, waartusschen een raam van stalen veeren is bevestigd, dat de schokken breekt. De portatieve brancard of het raam wordt met vier lussen opgehangen aan de haken die aan de veeren zitten. Wanneer de patient op het raam ligt en dit aan de veeren bevestigd is, kan het raam zóódanig verschoven worden, dat de last in evenwicht is en daarna met schroeven worden bevestigd. De in evenwicht zijnde last is dus schijnbaar minder zwaar. Als het zeer warm is, kan de kap ook boven den lijder inplaats van aan het raam, waarop hij ligt, aan de veeren worden vastgemaakt.

De kruiwagenbaar, bestaande uit twee door een as verbonden wielen (kunnen ook fietswielen zijn) kan voor ziekenvervoer gebruikt worden. Het ééne uiteinde van het raam, waarop de lijder ligt, wordt op de as bevestigd, het andere uiteinde dient als handvat bij het voortbewegen. Het voordeel van deze kruiwagenbrancard is, dat één man in staat is de vracht te vervoeren, waar er anders twee voor noodig zijn. Bij de brancard voor vier gewonden zijn dan ook vier man voldoende. Eén stel wielen kan tot steunpunt dienen voor vier ramen. Het ziekenraam tenslotte past zoowel in de auto, ziekenwagen als op den raderbrancard. Ook in spoorwagens kan het op beide banken van alle klassen, ook in D-treinen, worden neergelegd; daar de patient er op bevestigd kan worden is het binnendragen geen bezwaar meer. Vroeger toen dat niet kon, werden in een goederenwagen acht ramen van gasbuizen gemaakt, opgehangen door toepassing der perpendiculaire suspensie. Dit gemakkelijk vervoer is een groote vooruitgang. De verspreiding van gewonden in oorlogstijd toch is van het grootste belang, omdat zoo licht door de uitwaseming van veel wonden bij elkaar typhus-epidemiën ontstaan.

Ladonstel

De raderbaar is gemakkelijk te ontsmetten, daar zij van een afmeting is, die de binneninhoud of ingang van een groote desinfectieoven niet overschrijdt en het vertinde ziekenraam verdraagt een temp. van 110° C. zeer goed. En heeft men geen oven bij de hand, dan kunnen alle deelen van raderbaar en raam met kreosolzeep worden ontsmet. Het zeil, dat op het raam gespannen is, kan ten dien einde worden losgemaakt en afgenomen.

En zoo zijn wij tot de tenten genaderd.

Geen ronde, maar alle vierkante tenten, omdat een vierkante ruimte meer plaats biedt. Daar is de portatieve pyramydetent voor 6—lijders. De portatieve gibus-tent voor 12 lijders. De portatieve hoepeltent voor 4 lijders en de muskietentent. Al deze tenten zijn in Z.-Afrika van 1899—1901 gebruikt.

Zeer praktisch is de methode om ^{al de vertaalde tenten} van binnen uit, de koorden, die de tenten met den grond verbinden, te ontspannen. Bij slecht, nat weer toch, krimpen doek en koorden en scheurt de boel. Het is een heel werk, dan al de koorden los te maken en te vieren, er gebeuren bij heel slecht weer, soms ongelukken wanneer de mannen struikelen en de grond erg doorweekt is. Buitendien is het dan dikwijls haast onmogelijk de koorden gelijk te spannen en gaat dus de tent scheef staan. Bij deze methode is eenvoudig onder den steunpaal in het midden van de tent een blok aangebracht. Is het noodig, dan slaat men dit blok met een grooten hamer weg en de koorden zijn ontspannen. Al deze tenten kunnen opgerold en aan de raderbaar opgehangen, worden meegevoerd.

En nu zien wij eindelijk nog de „Roode Kruis-teekens“. De platen of schilden met het Roode Kruis erop. Deze zijn altijd en overal zichtbaar in tegenstelling met de Roode Kruis-vlaggen, die soms door regen geheel neerhangen of door een bepaalde windrichting niet gezien kunnen worden. Dit toch is al eens een pretext voor den vijand geweest om op ambulancewagens te schieten.

Tenslotte toonde de heer de Mooy mij nog zelf vervaardigde gipsafgietsels van lichaamsdeelen, zelfs van gezichten, sommigen genomen vóór en na de operatie.

Voor hen, die niet in de gelegenheid zijn deze interessante verzameling te zien, hoop ik, dat ik mijne beschrijving duidelijk genoeg heb kunnen geven.

Afschrift.

Militaire Geneeskundige
Dienst. Expeditionaire
troepen te Atjeh.

No. 1687.

Pantah Perak, 15 Dec '78.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge mede te deelen, dat de gezondheidstoestand van den Officier van Gezondheid 1ste Klasse C. de Mooy na al de vermoeienissen, die hij heeft doorgebracht en den onbezweken ijver die hij voortdurend aan den dag gelegd heeft, belangrijk is geschokt, zoodat het te voorzien is, dat hij eerlang zal moeten worden geevacueerd.

Reeds dadelijk zou ik daartoe overgaan, ware het niet dat de Mooy, wéls yver geen palen kent, mij dringend verzocht heeft hem nog voorloopig hier te laten blijven.

Ik heb aan dit verzoek gehoor gegeven, doch indien hij binnenkort niet merkkelijk verbetert, zal het noodzakelijk zijn hem tegen zijn wil, in 't belang van zijn gezondheidstoestand ter evacuatie voor te dragen, kunnende hij alsdan in afwachting van zijn vertrek naar Europa de hem nog overschietende tijd in het belang zijner gezondheid in de bovenlanden van Java verblijven. Aan rust heeft hij behoefte en heeft daarop na zijn uitstekend volbrachten taak te Atjeh ten volle aanspraak.

De Chef van den Expeditionairen
Geneeskundigen dienst
(get.) van R i e m s d i j k.

Aan

den Chef van den
Geneeskundigen dienst

te

B a t a v i a.

24

10 rue Oudinot, Paris 7e
6 avril 1925.

Monsieur le Lieutenant-Général et très
vénéré Maître.

J'ai l'honneur aujourd'hui seulement, par la notice biographique qu'a bien voulu me transmettre Monsieur le Directeur du Service de Santé de l'Armée Néerlandaise, votre adresse.

Il m'est donc possible de vous adresser personnellement l'assurance et de mon très profond respect et de la gratitude de l'aviation sanitaire, que j'ai l'honneur, en quelque sorte, de représenter puisque je suis, sans aucun doute, le médecin qui a fait, jusqu'à ce jour, le plus d'évacuations de blessés et malades par la voie aérienne, et que je mène une très active campagne de propagande en faveur de ce moyen de transport.

Votre nom m'était familier depuis mes débuts dans la médecine militaire, il y a plus de 25 ans par l'aiguille à suture qui est utilisée dans nos approvisionnements. Mais il a fallu que les circonstances de guerre, au Maroc en 1921 me fissent intéresser à l'aviation sanitaire et à l'histoire de la question pour apprendre le rôle que vous avez joué à cette occasion, et en même temps, toute la série de remarquables inventions que le service de santé vous doit.

Votre "Brancard à roues" en particulier, que nous appelons, vous le savez du terme un peu impropre de brouette porte-brancard (la brouette étant caractérisée par une ou deux roues à l'avant et non au centre de :

de gravité) a joué pendant la grande guerre sur notre front un rôle de toute première importance. Cet appareil vous donne des droits à une impérissable reconnaissance.

Mon ami et collaborateur M. Julliot a bien voulu me communiquer des lettres que vous lui avez adressées en 1913. J'y ai trouvé exprimées, en des termes d'une grande élévation vos idées sur la propriété scientifique, sur les secours à porter aux blessés et malades et sur la concorde entre Nations que je vous demande l'autorisation de reproduire dans l'ouvrage que je prépare sur l'aviation sanitaire.

De semblables paroles, qui vont au coeur des médecins militaires de tous pays, par un même idéal, méritent d'être conservées. Elles sont la conclusion d'une longue carrière d'honneur et de dévouement devant laquelle nous nous inclinons avec une respectueuse admiration.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Lieutenant Général, l'assurance de mes sentiments les plus distingués.

Dr. H. EPAULARD.

Das Krankenrahm de Mooy .

Es war für uns heute , am 11.8.07 ein grosser Vorzug durch Herrn Generalarzt de Mooy mit einer Erfindung bekannt gemacht zu werden, die uns eine grosse praktische Zukunft zu haben scheint für den Transport von Patienten , indem man sie , ohne sie aufzuheben und anzufassen von einem Orte zum anderen befördern kann .

Mit dieser genialen Erfindung kann man vielleicht viele Menschenleben erhalten ; wir wünschen Ihnen Glück zu derselben und danken Ihnen herzlichst für Ihre Verführung .

Der Vorsitzende der Aachener
Krieger Sanitätskolonne vom Roten Kreuz .

W.G.

Blumenthal

Oberleutnant z.D.

Kotta-Radja

Atjeh 3.10.'99

Hooggeachte Kolonel ,

Zeer bedankt voor Uwen hartelijken gelukwensch en de toezending van prospectussen enz. der door U gedane uitvindingen . Hier zijn te velde nog alleen in gebruik Uwe Rottan verbanden die wonderen doen en sedert verleden ook Uwe Koordverbanden die ik herhaaldelijk zeer hoorde roemen .

Uwe raderbaren gebruikt men , zooals U weet nog altijd als uitstekend vervoermiddel in garnizoenen , maar tegen Uwe tenten bestaat hier nog altijd het bezwaar , dat wij daarvoor gebrek aan transport-middelen hebben .

Hoogachtend ,

Uw dw.dr.

W.G.

J. B. van Heutsz

24

FACULTEIT DER GENEESKUNDE VAN DE RIJKS-
UNIVERSITEIT te UTRECHT.

Utrecht, 10 Maart 1924.

Hooggeachte Collega !

De faculteit der Geneeskunde te Utrecht acht zich gelukkig de zeldzame gelegenheid te hebben, heden in U een hoogst verdienstelijk geneeskundige te eeren op zijn negentigste verjaardag. Zij biedt U, Generaal de Mooy, hare oprechte gelukwensen aan op dezen voor U en voor het Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Leger gedenkwaardigen dag.

Lang is het geleden, sedert gij te Utrecht Uw geneeskundige opleiding ontvingt en tot Officier van Gezondheid werd bevorderd, maar de grondslagen, die hier werden gelegd voor Uw latere eervolle loopbaan zijn wel hecht gebleken. De Faculteit meent zich te mogen onthouden van de opsomming van al hetgeen Uw vindingrijke geest gedurende vele jaren tot stand heeft gebracht in het belang van de gewonden in den oorlog. Het is niet alleen Uw technisch vernuft, gepaard met wetenschappelijke zij, dat tot praktische, blijvende uitkomsten heeft geleid, in de eerste plaats was het Uw roeping als geneesheer, als heilkundige, om gewonden het leven te redden, hun lijden te verzachten en hun genezing te brengen, welke U de Rottantransport-verbanden, de raderbaar en de koordverbanden deed uitvinden. En het is van algemeene bekendheid, hoezeer Gij met zeldzame volharding in de praktijk hebt weten in te voeren, hetgeen Gij, man van groote ervaring, wist dat goed was.

Bij het aanbieden van hare gelukwensen spreekt de Faculteit er dan ook hare vreugde over uit, dat U het zeldzame voorrecht geschonken is, op Uw negentigsten verjaardag met voldoening en trots te kunnen terugzien op een zoo nuttig leven in dienst der lijdende menschheid.

Namens

Namens de Faculteit der Geneeskunde:
 (w.g.) LAMERIS, Voorzitter.
 " J.M.BAART DE LA FAILLE,
 Secretaris.

Ministère de la Guerre. REPUBLIQUE FRANÇAISE.

 Etat-Major de l'Armée. -----

Paris, le 1 mars 1924.

Le Général, Chef d'Etat-
 Major Général de l'Armée.

Monsieur le Général
 Médecin Dr. G. DE MOOY.

Monsieur le Général Médecin,

Il m'est très agréable, au moment où vos amis s'apprêtent à fêter votre quatre-vingt-dixième anniversaire, de vous apporter, au nom de l'Armée Française, l'hommage de notre reconnaissance pour le précieux appui que notre Service de Santé a retiré des intéressantes inventions que vous avez imaginées dans les domaines les plus divers.

Qu'il se soit agi d'instrumentation chirurgicale, d'appareils d'immobilisation de fractures, de moyens de transports de blessés, nous avons pu faire usage, au cours de la grande guerre des matériels les plus perfectionnés et c'est souvent en s'inspirant de vos idées qu'il a été possible de les réaliser.

Depuis la guerre même, pour le transport des blessés dans les pays d'outre mer, nous employons couramment l'automobile à chenille se rapprochant du ~~xxx~~ tank que vous aviez proposé, et de l'avion sanitaire, dont vous aviez de très bonne heure, prévu l'utilisation.

En vous exprimant les vœux que je forme pour votre santé, je vous traduis les
remerciements

remerciements et la reconnaissance de l'Armée Française et je vous prie d'agréer, Monsieur le Général Médecin, l'assurance de ma haute considération.

(signé) Gnl.E.DEBENEY.

Kristiania.

IN DANKBARKEIT UND BEWUNDERUNG MEINE HERZ-
LICHSTEN GLUECKWUENSCHEN ZUM 90 JAHR'S TAGE.

DER SANTITAETSGENERAL.

NielsJuelsgade 13

Copenhagen K.

8-III-1924.

M.le Médecin général de l'armée Hollandaise e.r.
C.DE MOOY.

En vous informant, que votre ingénieur porteur universel parachoc 1) avec brancard 2) est toujours employé dans notre armée, il m'est permis de vous envoyer des félicitations sincères à l'anniversaire 90-ième de votre naissance.

(signé) ULRICH.

- 1) c'est mon brancard à roues.
- 2) c'est mon cadre porte-malade.

LÉGATION DE LA
REPUBLIQUE FRANCAISE
AUX PAYS-BAS.

La Haye, le 23 février '25

Monsieur le Lieutenant-Général,

Vous savez sans doute que du 20 au 25

avril prochain va se tenir à Paris un Congrès international de médecine militaire avec exposition. Une section de cette exposition sera réservée à l'aviation sanitaire dont vous avez été l'initiateur dès 1892, et les directeurs seraient désireux d'y faire figurer, en même temps que votre portrait, quelques documents se rapportant à la question. Ils demanderaient notamment le texte, en hollandais, de votre article paru en 1892 dans le no. 33 de "De Geneeskundige" et celui de l'article du 17 décembre 1910 paru dans le No. 8 de "De Sirene".

Quelques renseignements de votre part sur l'état actuel de l'aviation sanitaire aux Pays-Bas seraient aussi les bienvenus.

Si vous vouliez bien me faire parvenir ces divers documents, je me chargerai bien volontiers de les transmettre à Paris.

Veuillez agréer, Monsieur le Lieutenant Général, les assurances de ma considération la plus distinguée.

le ministre de France:

le 1er Secrétaire

A Monsieur le Lieutenant-Général

DE MOOY

Weimarstraat 4

L A H A Y E.

10 rue Oudinot

Paris, le 6 avril 1925.

Monsieur le Lieutenant Général
et très vénéré Maître,

J'ai reçu aujourd'hui seulement, par la notice biographique qu'a bien voulu me transmettre Monsieur le Directeur du Service de Santé de l'Armée Néerlandaise, votre adresse.

Il m'est donc possible de vous adresser personnellement l'assurance et de mon très profond respect, et de la gratitude de l'aviation sanitaire, que j'ai l'honneur, en quelque sorte, de représenter puis que je suis, sans aucun doute, le médecin qui a fait, jusqu'à ce jour, le plus d'évacuations de blessés et malades par la voie aérienne, et que je mène une très active campagne de propagande en faveur de ce moyen de transport.

Votre nom m'était familier depuis mes débuts dans la médecine militaire, il y a plus de 25 ans par l'aiguille à Suture qui est utilisée dans nos approvisionnements. Mais il a fallu que les circonstances de guerre, au Maroc en 1921 me fissent intéresser à l'aviation sanitaire et à l'histoire de la question pour apprendre le rôle que vous avez joué à cette occasion, et en même temps, toute la série de remarquables inventions que le service de santé vous doit.

Votre "brancard à roues" en particulier, que nous appelons, vous le savez, du terme un peu impropre de brouette porte-brancards, (la brouette était caractérisée par une ou deux roues à l'avant, et non au centre de gravité) a joué pendant la grande guerre sur notre front une rôle de toute première importance. Cet appareil vous donne des droits à une impérissable reconnaissance.

Mon ami et collaborateur M. JULLIOT, a bien voulu me communiquer des lettres que vous lui avez adressées en 1913. J'y ai trouvé exprimées en des termes d'une grande élévation, vos idées sur la propriété scientifique, sur les secours à porter aux blessés et malades et sur la concorde entre Nations que je vous demande l'autorisation de reproduire dans l'ouvrage que je prépare sur l'Aviation sanitaire.

De semblables paroles, qui vont au coeur des médecins militaires de tous pays, mûs par un même idéal, méritent d'être conservées. Elles sont la conclusion d'une longue carrière d'honneur et de dévouement devant laquelle nous nous inclinons

inclinons avec une respectueuse admiration.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Lieutenant Général, l'assurance de mes sentiments les plus distingués

Médecin PRINCIPAL EPAULARD.

10 Rue Oudinot.

Paris 7e.

Paris 10 rue Oudinot

18 avril 1925.

Monsieur le Médecin Inspecteur
Général et vénéré Maître,

J'ai bien reçu par la valise diplomatique les tableaux et la gouttière que vous avez bien voulu me faire parvenir par l'intermédiaire de M.le Ministre de France de M.le Directeur du Service de Santé de l'Armée Néerlandaise.

Je viens également de recevoir aujourd'hui votre lettre du 15 avril et la photographie représentant l'embarquement d'un malade à bord d'un sous-marin à l'aide de votre cadre-brancard.

Je me suis entendu avec M.JULLIOT, chargé de l'organisation de la section, d'aviation sanitaire à l'exposition pour que ces intéressants documents figurassent en bonne place dans les vitrines de l'exposition rétrospective, et suivant le schéma que vous m'avez établi. De plus, je me propose d'indiquer verbalement aux congressistes l'immense part que vous avez prise dans le perfectionnement du matériel du service de Santé en campagne.

Sans autre indication de votre part, je vous renverrai ces documents après la clôture du congrès à l'exception, si vous le permettez de votre photographie qui constituerait pour moi un précieux souvenir.

Le musée de Médecin Militaire du Val de Grace
qui

qui est fort riche, aurait certainement accueilli avec un très grand plaisir vos planches photographiques si vous n'aviez pas vu d'inconvénient à vous en dessaisir.

Au total j'ai reçu de vous outre une notice biographique et une notice résumée de vos travaux, et votre portrait:

- 10. un carnet contenant les articles parus dans "de Geneeskundige Courant".
- 20. un numéro de "De Sirene".
- 30. deux planches contenant diverses photographies sur l'aéronautique et les moyens de transport sanitaires;
- 40. une gouttière en rotin, et la notice explicative s'y rapportant;
- 50. la photographie d'un embarquement de malade au sous marin.

Si vous avez des instructions à me donner, par l'intermédiaire de M.le Colonel EIJKEN, je m'empresserai de m'y conformer.

Après le congrès, je me ferai un plaisir de vous envoyer les renseignements qui pourraient vous intéresser.

De très beaux modèles d'avions sont exposés; je voudrais bien avoir l'occasion d'aller vous rendre visite à la Haye sur l'un d'eux.

Veuillez agréer, Monsieur le Médecin Inspecteur Général et vénéré maître, l'assurance de mes sentiments profondément respectueux et dévoués.

Dr. EPAULARD.

Paris, 10 rue Oudinot.
30 avril 1925.

Monsieur le Lieutenant Général,

Je me hâte de répondre à la lettre que M.le Colonel EIJKEN a bien voulu m'adresser en votre nom, pour vous remercier du don que vous voulez bien consentir à notre Musée
du

du val de Grace. L'exposition, qui s'est prolongée au delà du Congrès, ferme le 3 mai. Je vous renverrai donc à une date ultérieure le carnet contenant les articles parus dans "De Geneeskundige Courant".

Puisque vous voulez bien me laisser le précieux souvenir de votre photographie, je vous en demanderai une autre pour le musée du val de Grace.

J'ai vainement cherché une bonne photographie de moi. Par suite de la guerre et d'un long séjour au Maroc, que je viens seulement de terminer, mes affaires personnelles ont été dispersées, et je ne retrouve plus d'exemplaires du dernier portrait convenable qui ait été fait de moi, précisément le 11 novembre 1918. Voici cependant une petite photographie pour carte d'identité, qui est particulièrement ressemblante.

M. le Médecin Principal DIEHL sera mon interprète auprès de vous pour vous transmettre mes respects. Il vous dira comment nous avons exposé vos documents dans une vitrine. Ces documents ont attiré l'attention des très nombreux visiteurs et notre ministre de l'air M. Laurent Eynac qui est un partisan fervent de l'aviation sanitaire, s'y est intéressé de façon toute spéciale.

Nous avons regretté que votre grand âge ne vous ait pas permis d'assister à un congrès qui eut été le triomphe de votre laborieuse carrière. Votre rêve le plus cher était réalisé, la démonstration en a été faite de façon éclatante au meeting d'aviation du Bourget, qui a convaincu le plus sceptiques.

Si mes loisirs - et ~~mes~~ moyens me le permettaient (avec le ~~change~~ actuel, c'est un voyage onéreux pour les ressources, toujours modestes, d'un militaire) j'irais avec un bien grand plaisir à la Haye. Au cas où une réunion d'aviation y serait organisée, je pourrais cependant en avoir l'occasion qui serait précieuse pour moi.

Je

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Lieutenant Général, avec l'expression de la vive gratitude pour la bienveillance que vous voulez bien me témoigner, l'assurance de mon très profond respect

Dr. EPAULARD.

Paris, 10 rue Oudinot,
12 mai 1925.

Monsieur le Lieutenant Général,

Monsieur le Médecin Inspecteur Dopter, membre de l'Académie de médecine, Directeur de l'Ecole d'application du Service de Santé du Val de Grâce, doit vous écrire pour vous assurer de la gratitude de la médecine militaire française pour votre don au musée du Val de Grâce et pour vos fructueux travaux.

Je vous retourne, sous pli séparé, le carnet contenant les articles parus dans "De Geneeskundige Courant".

Vous devez être informé des troubles actuels de la frontière Nord du Maroc français. L'agitateur Abd-el-Kerim, ayant réussi à refouler les Espagnols s'en prend à nous et a lancé sur nos postes ses hordes d'ailleurs extrêmement courageuses et bien armées.

Je ~~xxx~~ viens d'être appelé d'urgence, par la confiance du Maréchal Lyautey pour reprendre mon poste de combat et organiser le service de Santé des colonnes qui se préparent pour endiguer le flot des montagnards.

J'embarquerai à Bordeaux dimanche prochain le 17.

Je tiens, à nouveau, à vous témoigner ma sincère reconnaissance pour le tribut si intéressant que vous avez bien voulu apporter à notre récent congrès, à votre si grande cordialité vis à vis de moi. Puissé-je, dans ma modeste sphère, m'inspirer toujours de votre noble exemple pour le soulagement des blessés

53
blessées et malades qui nous sont confiées.

Veillez agréer, Monsieur le Lieutenant Général, l'assurance de mes sentiments très profondément respectueux et dévoués

Dr. Epaulard.

Médecin Principal Epaulard,

Médecin Chef du Groupe d'opération

T e z, Maroc.

GOVERNEMENT MILITAIRE DE PARIS.

Ecole d'application du Service
de Santé Militaire.

Paris, le 20 mai 1925.

VAL-DE-GRACE.

Le D i r e c t e u r.

Mon Général,

J'ai l'honneur de vous adresser tous mes plus sincères remerciements pour le don que vous avez fait au musée du Val-de-Grace des documents si intéressants que vous aviez remis au Médecin Principal Epaulard à l'occasion du IIIe Congrès international de Médecine Militaire. Il vient de m'en aviser et je m'empresse de vous témoigner toute ma gratitude pour votre intention si délicate.

Il m'est particulièrement agréable de voir figurer parmi nos collections non seulement ces documents, mais aussi la photographie du grand homme qui a tout fait pour améliorer le sort des pauvres blessés de guerre et dont l'œuvre si méritoire est connue de nous tous; le service de Santé français est fier de les posséder maintenant grâce à votre générosité qu'il ne saurait oublier.

En vous renouvelant toute ma reconnaissance, veuillez agréer mon Général, l'expression
de

de notre grande admiration et de nos
sentiments les plus respectueusement
dévoués

Signé DOPTER.

Médecin Inspecteur DOPTER,
Directeur du VAL-DE-GRACE.
PARIS.

Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde. Acht en
zeestigste Jaargang 1924, blz. 1327.

Vergadering op 28 Juni 1924 in de vergader-
zaal van het Centraal Laboratorium te Utrecht.
Dr. Diehl zegt op blz. 1330 het volgende:
als nauwverwant aan het autovervoer wil ik niet
onvermeld laten het denkbeeld van onzen be-
roemden landgenoot DE MOOIJ door hem aangegeven
in de Caducée van 15 Aug. 1917 n.l. het vervoer
van gewonden op het slagveld in tanks.

Niet de minst belangwekkende verbetering
op het gebied van luchttransport. Ook hier weder
is het DE MOOIJ geweest, die het eerst in 1910
dit denkbeeld heeft aangegeven; een denkbeeld
dat destijds door de meest bevoegde beoordee-
laars op zijn best met schouderophalen werd
ontvangen, doch dat zich desniettemin sedert
voor algeheele verwezenlijking heeft vatbaar
getoond, zij het dan niet geheel op de wijze,
zoals de geestelijke vader zich dat oorspron-
kelijk had voorgesteld.

De raderbaar waaraan onafscheidelijk de naam
DE MOOIJ verbonden is, heeft zich als een zeer
nuttig vervoermiddel van gewonden gehandhaafd.
In de meeste oorlogvoerende landen waren deze
of licht gewijzigde (raderbaar brancards) in
gebruik en deze hebben o.a. in het Fransche
leger zoodanig voldaan, dat tot uitbreiding
van

van het aantal is overgegaan (1867-1925).

Zie in verband hiermede Separatafdruk
van het Nederlandsch Militair geneeskundig
Archief, Jaar 1890-2e aflevering.

Ketterijen op het gebied van den genees-
kundigen Dienst te Velde door A.A. QUANJER.

C. DE MOOIJ.

Een kort woord ter herinnering aan de Officier van Gezondheid C. DE MOOIJ, die dezer dagen den militairen dienst als Gep^d. Dirig^d. der 1^e klasse heeft verlaten, is zeker in de eerste plaats aan de lezers van het „Archief” welkom.

Niet, dat wij hem zonder dat spoedig zullen vergeten: Wat den scheppenden van den uitvoerenden toonkunstenaar onderscheidt, dat onderscheidt DE MOOIJ van de meeste onzer; blijft van de kennismaking met den laatste hoogstens de herinnering over aan heerlijke oogenblikken van genot ons eenmaal geschonken. bij de eerste blijft een herhaald genieten zijner werken een voortdurend genoeg. Is voor velen onder ons het hoogste ideaal, dat men eens van ons als geneesheer, als mensch, goed spreekt, — is het voor enkele weinigen weggelegd, de wetenschap eene schrede verder te brengen, en bij de tegenwoordige groote wisseling van inzichten in de geneeskunde weldra aan enkele bevoorrechten nog bekend te zijn, — gelukkig hij, die in staat is iets te scheppen, voor ieders oog zichtbaar, van blijvend nut! En nog lang zal het duren, vóórdat de Officiëren van Gezondheid van het Nederlandsche leger de raderbaar, de hechtingnaalden, het rottanverband en de kogeltang vergeten zijn van den collega, van wien in 1873 1) door een Minister in het openbaar gezegd werd: „Die Officier van Gezondheid heeft wegens zijne groote verdiensten, ten gevolge zijner uitvindingen, zich zeer onderscheiden.”

1) De Minister van Oorlog GRAAF VAN LIMBURG STIRUM, bij de Beraadslaging over Hoofdstuk VIII der Staatsbegroting.

Zeker werkt daartoe mede, dat DE MOOIJ zich voornamelijk in eene bepaalde richting heeft bewogen, nl. het uitdenken van middelen ten dienste van den gewonden soldaat op het slagveld. Al zijne krachten heeft hij gewijd aan het vervullen van de eischen, daaraan te stellen; eenvoudigheid in de toepassing, besparing van tijd en arbeid.

Tot voorbeelden strekken zijne hechtingnaalden, draadvoerders die het gewone, lastige inbrengen van een draad onnoodig maken, en zonder naaldhouder het dikste weefsel doorboren; zijn brancard-drager, thans op onze forten ingevoerd, en waarop de verschillende brancards, bij ons leger in gebruik, allen passen; zijn lijnolie-gipsverband, met een zwakke schaar zouder eenige moeite door te knippen; zijn gipsmes, waarmede een verband in veel korter tijd dan met eene schaar en zonder de minste pijn te veroorzaken, wordt losgemaakt

7e lustel

De tijd is nog niet gekomen, om over de verschillende uitvindingen van DE MOOIJ een eindoordeel uit te spreken; noemen wij daarom slechts met een enkel woord zijn kiezentrekker in den vorm van een revolver, waarmede nagenoeg alle kiezen kunnen getrokken worden, en zijn trepaanboor, die automatisch aangeeft wanneer de schedel doorboord is.

Maar niet alleen als uitvinder, ook als Officier van gezondheid zal hij nog lang in herinnering blijven. Niet het minst bij het Indische leger, waar hij van 1874 tot 1879 gedetacheerd was. In den jaargang 1882 van dit Archief vindt men van zijn hand een opstel: „Herinnering aan mijn verblijf te Atjeh,” waarin menig belangwekkende beschrijving ons boeit, menige mededeeling onze aandacht trekt. Men leze b.v. de beschrijving zijner kleeding op den marsch naar Telok-Kadjou op pag. 17. Maar wat in deze „Herinneringen“ nauwlijks aangeroord wordt, dat zijn de daden van zelfopoffering en doodsverachting, waarvan zijne kameraden en Indië getuigen.

Een voorbeeld uit vele:

Het was 12 Mei 1878, De vijandelijke versterking Telok Kadjou was met groote inspanning door de onzen genomen. Maar met groote drommen komt de vijand van verschillende zijden opdagen,

*Om zijne, tot nu toe nog in gebruik gebleven
nog te dien-
raden barmhertig de handen van de piraten (C. B. van
Soliman en C^o) te redden (in Indisch militair tijdschrift
1874.*

en betwist ons met hevig vuur het bezit. Reeds is de ambulance behouden binnen de versterking gebracht, toen DE MOOL in de verte een gewonde dwangarbeider ziet liggen tegen een der gallangans. Niets eenvoudiger, dan hem met een tandoe te laten halen. Maar dit was niet iets voor DE MOOL. Persoonlijk gaat hij naar de Javaan toe, verleent hem de eerste hulp, neemt hem met een ziekenoppasser onder den arm, en brengt hem binnen de versterking, alles onder het hevige vuur van den steeds opdringenden vijand.

Die groote toewijding voor allen, die aan zijne zorg waren toevertrouwd, heeft hem gedurende zijne geheele militaire loopbaan gekenmerkt. Meer nog dan zijne uitvindingen, meer nog dan zijn gedrag in den strijd, verzekert hem deze eigenschap eene ruime plaats in de harten der velen, die hem gedurende bijna 40 jaren als geneesheer leerden kennen. Ook in dit opzicht was hij voor zijne jongere kameraden een voorbeeld, dat menig betoog overbodig maakte.

Erkenning van DE MOOL'S groote verdiensten is, wij constateeren het met voldoening, niet uitgebleven. In 1863 benoemd tot ridder in orde van de Eikenkroon, werd hem op 12 Mei 1889 (den verjaardag van *Telok Kadjou*) de Nederlandsche Leeuw geschonken, terwijl ook de eervolle vermelding op het kruis voor belangrijke krijgsbedrijven zijne borst versiert. (•) Verschillende wetenschappelijke vereenigingen boden hem het eerlidmaatschap aan: Zoo is hij: Lid van het Genootschap ter bevordering der natuur- genees- en heilkunde te Amsterdam; Eerlid van de Nederlandsche Vereeniging van Spoorwegartsen; Membre correspondant étranger de la Société de Chirurgie à Paris. (†) Président honoraire pour la Hollande de l'Académie nationale agricole, manufacturière et commerciale de Paris, waarvan hij eerlid is.

De militaire loopbaan van DE MOOL is thans ten einde. Zijn gestel geschokt door de vermoeienissen in Indië doorstaan, niet langer tegen de beslommingen van den dienst bestand, heeft hem genoopt ontslag uit zijne betrekking te vragen en op de meest eervolle wijze is hem dit verleend.

Wij zien hem met leedwezen vertrekken, maar eerbiedigen zijn

(•) Na 27 jaar werd hem in 1905 door het *Koninkrijk* van de *Groot-Generaal van Heutz* de *huldrich kruis* van de *Milit. W. orde* 4de klasse *uitgereikt* (Graf van Cromel Schuur) In 1909 kreeg hij de *medaille* *van Verdienste*

(†) In 1905 werd hij *Correspondent* de l'Académie *royale de Médecine* de Belgique

besluit, overtuigd als wij zijn, dat de tijd van rust nog lang niet voor hem gekomen is, maar dat zijne zorgen voor den gewonden soldaat blijven voortduren, ja te grooter worden, naar de mate van zijne meerdere beschikbare tijd.

Misschien ziet hij nog eens de illusie verwezenlijkt, die hem reeds van 1867 af vervult, n.l. deze: dat de gekwetsten uit de slaglinie zonder van *brancard* te *verwisselen*, regelrecht met *zijne raderbaar* naar een *veldhospitaal* kunnen worden vervoerd. (.)

Onze beste wenschen vergezellen hem in zijn verder leven; wij bevelen de belangen van den zieken en gewonden soldaat ook verder in zijn zorgen aan.

AMERSFOORT,

Juni 1891.

QUANJER.

Burgelijk Ambestuur
te
Maastricht.
No. 567.
Onderwerp:Radenbaar

Maastricht 27 Oct.1870.

Het Burgelijk Armbe-
stuur Maastricht,

aan den weEd.Gestrengen Heer C.de Mooy,
Officier van Gezondheid aldaar.

Het is ons aangenaam U te kunnen mededeelen dat de volgens Uw plan en onder Uw toezicht ten behoeve van het onder ons beheer staande burge-lijk ziekenhuis vervaardigde raderbaar, die nu rees sedert een paar maanden bij ons in gebruik is, volkomen aan het doel en alzoo aan onze verwach-ting beantwoordt.

Niet alleen is dezelve voor het vervoer der lijders zeer gemakkelijk, maar ook zeer voordee-lik tot besparing van tijd en personeel, vermits het vervoer door twee personen en tevens snel-ler kan plaats vinden, dan met de draagberrie, waarbij zes personen tot het vervoer vereischt worden. Het Ambestuur bedankt U voor Uwe zoo ijverige als belanglooze bemoeijingen, tot ver-betering van een toestel, hetwelk zoo doelmatig tot het vervoer van ongelukkige natuurgenoeten kan worden gebezigd.-

Het Burgelijk Ambestuur
De Voorzitter,
w.g. PIJLS.

De Secretaris,
w.g. MARCK.

50 jarig jubileum in den Staat van dienst 1867-1922.

Van mijn Raderbaar, raderatel, (algemeen brancard-
drager) en raderdraam : d.i. Raderbaar met Zieken-
raam.

Met dezen raderbaar, die gedurende 50 jaren in ons
land en Koloniën algemeen in gebruik is gebleven,
zelfs bij het vervoer van zwaar gewonden over de
ongelijkste terreinen en velden heeft voldaan, wordt
de grootste besparing van Schokken en Kracht ver-
kregen.

1. Hij werd in 1867 te Maastricht, tegelijk met de
oprichting v/d Ned. Vereeniging het "Rode Kruis"
door mij ontworpen;
2. behaalde in 1869 op de Intern. Tentoonstelling
v/h Rode Kruis te 's-Wage, de Gouden medaille.
3. hij werd het eerst voor het Hospitaal Calvarien-
berg te Maastricht in dienst gesteld (1869)
4. was indirect oorzaak tot mijn huwelijk te Maas-
tricht in 1871, waarna in 1872 het Kon. besluit
werd ingetrokken waarbij het aan de officieren
onder den rang van kapitein verboden was zonder
storting te trouwen;
5. in 1872 nam hij deel aan het ziekenvervoer in
de kantonnementen te Velp en Arnhem.
6. vanaf 1873 kwam hij in Oost-Indië, d or Generaal
van Swieten, in gebruik;
7. vanaf 1894 werd hij officieel bij ons leger in-
gevoerd nl. : 1 raderbaar per Comp. Inf.
8. Langzamerhand door een 20 tal fabrikanten nage-
maakt, werd hij in ons land verspreid ten dienste
van fabrieken, werkplaatsen, scheepswerven, poli-
tiebureaux, havens en kustplaatsen, vereenigingen
het Rode-groene-en-oranjekruis en transportko-
lonnen;
9. Ook werd hij voor het vervoer van ammunitie naar
de schijfschietterreinen als munitie-Kar in
dienst genomen. (1894-1914)
10. Volgens dit systeem worden de vrachtvoertuigen
bij de Ch. Volksbond alhier ingericht.

11. Hij nam deel aan de samenstelling van de 4 Ned. ambulances van het Rode Kruis in den oorlog in Z. Afrika (1899-1901);
12. Maakte in 1912 deel uit van de verschillende onzer ambulances in den Balkanoorlog; werd te Montenegro op het slagveld met groot succes gebruikt; "ze vochten er om";
13. werd in dezen wereldoorlog nagemaakt door Herbat en Lefebre te Parijs, bij het Fransche leger ingevoerd en te velde in het westfront (Somme) gebruikt, waar hij zijn 50 jarig bestaan kon herdenken;
14. Hij werd voor model naar Noorwegen, Zweden en Denemarken overgebracht.
15. Hij maakt als raderraam deel uit van de Nederland reserve Lazarett te Gleiwitz Budapest en ook van onze ambulance te Precatslan te Parijs
16. Hij heeft bij de vervoerde zwaargewonde Pruisische officieren te Gleiwitz, door zijne boven andere ziekenvoertuigen bezittende eigenschappen hulde en dankbaarheid ongewekt;
17. is in gebruik geraakt bij het Belgische vruchtelingen kamp te Gouda tot vervoer van de onvervoerbare lijdens;
18. Als algemeene brancard-drager (Raderstel) is hij thans, met weglating van mijn gedekte 70 cm breede brancard geheel buiten mij om ingericht tot het vervoer van de zoogen. 54 cm breede ongedekte eenheids-brancard.
19. Met bijvoeging van mijn ziekenraam kreeg hij den naam van Rader-raam, waardoor men in staat gesteld is om de tot nu toe onvervoerbare zware zieken en gewonden zonder hen in de armen op te tillen en te drukken van overal onaanzerd te kunnen vervoeren.
20. Het raderraam (raderbaar met draagraam) is geschikt tot het vervoer van lijdens vanuit de gedekte en ongedekte loopgraven naar de hulpverbandplaats en verder.
21. Het vervoer van lijdens in aeroplanen en in auto's chenilles zoals bij het Fransche leger in gebruik is.

43
Sanatorium Dr. Lingbeek
Heelsum bij Arnhem
Telefoon Interc, Renkum 322.

Heelsum, 21 Juni '16

Höoggeachte Collega de Mooy,

U wenscht, dat ik nog eens herhaal, niet waar, dat Uw raderbaar ons in den Transvaalsch-Engelschen oorlog zulke goede diensten heeft bewezen. Gij herinnert U dien patiënt van HAMMAR, die er uren ver mee vervoerd werd zonder eenig letsel. Had de familie hem er maar opgelaten. Deze vervoerde hem verder in een gewone spoorwegcoupé, die zoo schokte en schommelde, dat de arme peritonie-lijder er ten slotte het loodje bij legde.

Maar dit is niet de eenige patiënt. Bij het ont-ruimen van Ladysmith, deed de raderbaar bijv. schigt-terend dienst, ook over een zeer geaccidenteerd en on-gelijk terrein.

Uw principe van een korte perpendiculaire veerkrach-tige suspensie, belichaamd in de raderbaar, en Uw zie-kenraam zullen in de oorlogschirurgie, daar ben ik wel zeker van, niet meer kunnen worden gemist. Ze zul-len U en ons allemaal overleven.

w.g. Dr. Lingbeek.

Leider van de Nederlandsche Ambulance v/h Roode Kruis in Z. Afrika (1899) en in den Balkanoorlog (1912).
Lees de beschrijving van den Zweedschen Overste Dr. HAMMAR in de Militaire Spectator No. 8 Augustus 1902 Blz. 575-590. Het vervoer van zwaar gewonden over het geaccidenteerd terrein in den Oorlog in Zuid Afrika met den raderbaar van de Mooy.

De ondergeteekenden: Dr. Pronk, officier van
gezondheid 2de klasse en van Wermeskerken, Mi-
litair Apotheker 2de klasse, verklaren op heden
16 den drie en twintigsten April 1800 negen en
achtig den Heer Harting-Bank, Instrumentmaker
te Utrecht, aan den Heer C. de Mooy Dirigeerend
officier van Gezondheid 2de klasse te hebben
dooren bevestigen, dat deze tot op heden noch
van de 280 stel verkochte rottanverbanden, 250
antiseptische verbandpakjes, 13 windselrollers,
nem 5 raderbaren, 7 kiezentangen, 700 hechtingnaalden
ge (Engelsch model), 60 stel hechtingnaalden (model
at de Mooy), 2 stel hoornen sondes (voor Urethra en
ij Rectrum), noch van een aantal geleverde Jodoform-
strooiers van den Heer, Harting-Bank, de geringste
t- provisiegelden heeft genoten, dus dat hij tot nu
- toe gratis zijne uitvindingen in het belang der
on- lijderd en van onze industrie heeft afgestaan.

Tevens werd op denzelfden datum door de
- HH. Harting-Bank en de Mooy overeengekomen, dat
geen enkel stel rottanverbanden, noch hechting-
ul- naalden zullen worden verkocht of daarby zal
een plaat worden gevoegd om de aanwending duide-
lijk te maken.
is Deze platen zullen worden geleverd door den Heer
de Mooy voor de Rottanverbanden voor 50 cents
per stuk en die, welke bestend zijn voor de hech-
2 tingsnaalden, voor 25 cents per stuk.

et Amersfoort 23 April 1889.

(w.g.) Dr. D.M. Pronk

" J.L. van Wermeskerken.

Het vervoer van Franse en Amerikaanse gewonden met mijn vaderbaar (parachoc) over de ongelijkste terreinen, van de loopgraven naar het Rode hospital door twee personen (1917).

DANS UNE RUE DE HARBONNIÈRE (SOMME)
Comment on transporte les blessés arrivant du front.
avec le Parachoc (de l'booi) 1867-1916

Afschrift.

46
S. Gravenhage, 1 November 1924.

Hooggerichte Generaal de Mooy.

Hiermede heeft onderget. de eer aan Uld. mede te deelen: Dat door hem op 25 Oct. 1924 een Duitsch meisje woonachtig te Sande in Oldenburg per spoor met Uw ziekenraam van den Haag naar haar onderlijk huis werd gebracht.

Daar zij aan haar ziekte moest sterven, zoo was het een zeer humane daad van het Nederl. Rode Kruis, om haar in staat te stellen den korten tijd die zij nog had te leven, bij haar ouders te huis te kunnen zijn. Zij was vijf weken tehuis toen zij stierf.

Uw ziekenraam zoo buitengewoon geschikt voor het vervoer van zieken, heeft ook weder bij dit transport bewezen het ideaal te zijn. Waar bij het overstappen ook van het 1^e Perron naar het 3^e Perron dus trappen af en trappen op werd gegaan. Zoo is het geheele Transport schitterend gegaan.

57
Daar onderget. als Hospitaal-sol.
daat meewerkte bij de demonstratie's
in 1893 voor de invoering van het
Raderbrancard of Raderraam,
zo heeft onderget. de eer te hierbij
te verklaren dat het toestellen
een ware beschermers en dankbare
gebruikers in hem hebben.

Met de meeste Hoogachting
Het D.D. (Gef.) M. de Bruijn.
Hoogcommandant der Transport-
Colonie ²⁷h. Ned. Rode Kruis
der Afd. S. Gravenhage.
Voor copie conform,

Geneeskundige Dienst Tebing Tingie No-10
den 23 Juni 1877.

Onderwerp:

Aanbieding van een voorstel tot invoering van een verband ten behoeve van zieken en gewonden, met het verzoek indien het gedane voorstel tot inwilliging vatbaar is door een geneeskundige Commissie te doen onderzoeken.

Aan den Commandant van het leger en de Chef van het Departement van Oorlog in Ned. Indië
te
B a t a v i a.

Ik heb de eer Uwe Excellentie kennis te geven, dat ik niettegenstaande de vele drukke bezigheden in een garnizoen alwaar jaarlijks 12 à 1300 zieken worden behandeld en alleen met de apothek en correspondentie ben belast, de weinig overblijvende vrije uren heb ten nutte gemaakt, om, zooals reeds 20 jaren mijn streven was in het belang van zieken en gewonden iets nuttigs uit te denken en het is mij door aanhoudende arbeid eindelijk mogen gelukken, om een verband uit te denken dat niet alleen in de hospitalen, maar overal te veld zijn nut moet vinden, daar zij gemakkelijk kan worden medegenomen, en als transportverband m.i., zeer goede diensten zou kunnen bewijzen.

Het daarvoor benodigde materiaal, wordt in overvloed in de natuur van de omstreken van Tebing Tingie gevonden. Ieder zieken opasser of hospitaalbediende zal in staat zijn naar te vervaardigen, en zoodanig te herstellen, en twijfel er niet aan, of gevangenen en dwangarbeiders zullen ten allen tijde een voldoende aantal dier verbanden naar goede modellen kunnen vervaardigen, zoodat het land kosteloos in eene behoefte zal kunnen voorzien, die

49
die overal te velde zoo dikwijls wordt ge-
voeld.

Daar mijn streven niet gepaard gaat, met het denkbeeld van stoffelijke voordeelen van mijn uitvindingen te genieten, maar steeds bij mijn werken het belang van anderen op den voorgrond heb geplaatst, zoo zoude het mij evenwel in dit geval aangenaam zijn, indien het Gouvernement er toe mocht kunnen besluiten, om deze uitvindingen, indien mocht gebleken zijn dat zij aan de verwachting beantwoord, van mij af te koopen, welke som als vrucht van mijn arbeid ik alsdan wensch ten offer te brengen voor hen, die door den oorlog tegenmatig gebrekkig of hulpbehoevend zijn geworden.

In de hoop dat Uwe Excellentie mijn belangloos streven, zoowel in het belang voor de zieken als voor het Gouvernement zal willen ondersteunen, zal het mij aangenaam zijn te vernemen of mijn voorstel voor inwilliging vatbaar is, waarop ik onmiddellijk mijne modellen zal oversturen ten einde haar aan het oordeel van de geneeskundige wetenschappen in Nederlandsch-Indië te onderwerpen.

Het is mij tevens aangenaam Uwe Excellentie bekend te maken, dat bij de in 1876 te Brussel gehouden internationale tentoonstelling over de Hygiëne enz. mijn alhier ingevoerde raderbaar met de zilveren medaille is bekroond en ik daarna benoemd ben geworden als lid van de Fransche Academie nationale agricole manufacturière commerciale et de statistique universelle.

Het zal Uwe Excellentie ongetwijfeld bekend zijn, dat de door mij uitgedachte chirurgische instrumenten bij onze ambulance in Nederland zijn ingevoerd en niet alleen gedurende den oorlog tusschen Duitschland en Frankrijk, maar ook bij gelegenheid van den oorlog tegen Atjeh gebleken is, dat zij zelfs boven de bestaande, de voorkeur verdienen.--

dat ik in 1869 ben bekroond met de gouden, zilveren en bronzen medaille; in 1873 te Parijs met de zilveren medaille de mérite, daarna lid

regel afwijkende behandeling der zaak des Legercommandants wantrouwen heeft gewekt.

Indien men de zinsnede "indien het u werkelijk ernst is om in het belang der lijdende menschheid werkzaam te zijn, dan behoort zulks te geschieden zonder nevenbedoelingen", wel overdenkt, dan is het duidelijk dat aan die nevenbedoelingen hier een afskeurende betekenenis wordt gehecht en getuigt dus die zinsnede van eene voor den Heer de Mooy weinig vleeiende opvatting.

Wanneer echter de nevenbedoeling die den Heer de Mooy aanreeft, om de vrucht zijner uitvinding aan het Gouvernement te koop aan te bieden wel verre van uit egoïsme voort te vloeien, ten doel had om onze gewonde krijgslieden nog een tweede voordeel door die uitvinding te verschaffen dan is die nevenbedoeling, al wil men hare uitvoerbaarheid betwijfelen mijns inziens in geen geval te veroordeelen of te wantrouwen.

Hij heeft naar mijne bescheiden meening in dubbele mate getracht in praktijk te brengen de in bovengemelde missive aangehaalde grondstelling, dat elk geneesheer "zedelijk verplicht is de vruchten zijner studie en overpeinzingen dienstbaar te maken aan de menschheid, die hij dient".

Of is het mogelijk dat de Legercommandant uit het voorstel van den Heer de Mooy eene nevenbedoeling heeft vermeent te moeten opmaken, die daarin niet juist met woorden staat uitgedrukt?

Eene aandachtige lezing van dat stuk, heeft mij de overtuiging geschonken, dat de inhoud voor geene andere uitlegging vatbaar is, en dat de Mooy -vrij van elke egoïstische gedachte, alleen het welzijn van den zieken soldaat, en niets anders beoogde.

Op grond van bovenstaande beschouwingen zie ik mij ofschoon ik de tegen de militaire wetten strijdende behandeling dezer aangelegenheid afkeur, genoodzaakt als mijn gevoelen eer-

biedig doch met nadruk, te kennen te geven, dat de Officier van Gezondheid 1° klasse C. de Mooy het wantrouwen dat voor hem in meervermelde missive gelegen is, niet verdient.

Al had ik in zijn plaats in het aan den Legercommandant gericht voorstel van al die onderscheidingen gezweigen, die hem met betrekking tot de door hem gedane uitvindingen zijn ten deel gevallen, te meer daar die tot de hier behandelde zaak niets afdeden, is het niettemin waar, dat hij in zijn geheelen diensttijd getracht heeft zich verdienstelijk te maken, en dan ook veel goeds heeft tot stand gebracht.

De nieuwe door den Heer de Mooy uitgedachte verbanden, zijn door mij persoonlijk onderzocht; zij komen mij alleszins doelmatig voor en wel waard om met aandacht te worden beproefd.

Daar hij ze onvoorwaardelijk aan de Regeering aanbiedt, is er geen enkele reden om van die aanbieding geen gebruik te maken en heb ik derhalve de eer tot eene conforme beschikking te adviseeren.

Wat aangaat zijn verzoek om die verbanden en hunne toepassing zelf te komen demonstree-
ren, zal daartoe wellicht gelegenheid bestaan
als hem zijn verzoek om naar Atjeh te worden
overgeplaatst wordt ingewilligd.

De Dirigeerend Officier
van Gezondheid 2° klasse
(get.) van Riemsdijk.

Aan
den Chef van den
Geneesk. Dienst
Batavia.

Departement van Oorlog

VI Afdeeling
Militaire Gen. Dienst

Hoofdkwartier

No. 13/72

Batavia, 3 Jan, 1878

De Officier van Gezondheid 1ste klasse

C. de Mooy, bestemd voor den geneeskundigen dienst te Atjeh, heeft mij een tal van deersaem uitgedachte transportverbanden, ten behoeve van zieken en gewonden te velde, vertoond, samengesteld uit materialen, die de Indische natuur sacht en overal aanbiedt, die hij zich voorstelt te Atjeh te beproeven. Omdat ik mij voorstel, dat de vinding van den Heer de Mooy onze zieken, maar vooral onze gewonden zeer ten voordeele zal komen, verzoek ik U Hoogedigestreng, dien Officier alle mogelijke faciliteiten en hulpmiddelen te willen verleen, die hij in het belang der goede zaak zal behoeven. Deze plaatsing aan het hospitaal te Panteh Perak zal zijn doel het best in de hand werken, terwijl ik U tevens verzoek hem, bij eventueele excursie aan de agerende kolonne toe te voegen, opdat hij volgens zijn verzoek op het slagveld zelf zijne vinding in toepassing bringe.

Namias

Den Commandant v/h Lager
De "Chef der VI Afdeeling
(get.) Becking.

Aan
den Militairen en Civielen
Bevelhebber te Atjeh
te Kotta-Radja

Militaire Geneeskundige Dienst
Expeditionaire troepen in Atjeh
No. 1818

Panteh Perak, 31 Dec.
1878.

Onderwerp:

"Over de resultaten verkregen met het
"rottang-verband van den Officier van
"Gezondheid 1^e klasse C. de Mooy.

Ofschoon mij niet gelast is de resultaten mede te deelen, verkregen met de rottang-verbanden van den Officier 1^e klasse C. de Mooy die met het doel om die verbanden te velde in toepassing te brengen, op zijn verzoek naar

Alzich was gezamen, acht ik het oogenblik, waarop die Officier van Gezondheid het veld van oorlog zal verlaten, geschikt, om deze aangelegenheid te behandelen.

Over de rottang-verbanden van de Mooy bestaat slechts één oordeel, ze zijn n.l. in het veld niet alleen, doch ook in de ziekeninrichtingen, van onschatbare waarde. Ten bewijze hiervan refereer ik aan de hierbij gevoegde, ter zake handelende rapporten van de Officieren van Gezondheid: van Minckelen, Bonthuis, Gelpke en Christense. Dat van den Officier van Gezondheid Gelpke is in de Duitache taal gesteld, daar hij niet bij machte was, dit in het Hollandsch te schrijven.

De gemakkelijkheid en snelheid, waarmee zij aangelagd kunnen worden, den wezenlijken steun, die zij aan brengen en de onbewegelijkheid, die daarvan het gevolg is en waarin zij de gipsverbanden evenaren, terwijl zij boven deze het mindere gewicht en de gemakkelijkheid van aanleggen en afnemen voor hebben, maken deze verbanden tot inderdaad het genoegzaam te waardeeren verbandstukken.

Voegt men hier nog bij, dat zij gemakkelijk aangemaakt kunnen worden, dat elke Inlander ze vervaardigen kan, dat zij bijna zonder kosten kunnen vervaardigd worden, mede te voeren en zeer duurzaam zijn, dan heeft men, geloof ik, genoeg gezegd om te kunnen bewijzen, dat de Mooy door het leeren kennen van deze verbanden, zich buitengewoon verdienstelijk gemaakt en den gewonden soldaat een onwaardeerbaren dienst heeft bewezen.

De Chef van den Expeditio-
nairén Dienst

(w.g.) v. Niemsdijk.

Aan den
Chef van den Geneeskundigen Dienst
te Batavia.

64

ben geworden van de Societ  de medic ne te Tirlamont (Belgique) en dat tot ondersteuning van zijn streven de Academie te Luik in 1869 er toe heeft besloten op zijne kosten $\pm$ f. 200 -- eenige der in teekening gebrachte modellen van toestellen en instrumenten te laten vervaardigen.

Tot hetzelfde besluit kwam het Engelsche Gouvernement in 1870, door zoowel mijn ziekenvervoermiddel als chirurgische instrumenten ladelijk na kennisname door Prof. Lonnegre, chef van den militairen geneeskundigen dienst voor het hospitaal te Netley te bestellen.

Door een spoedig besluit te nemen omtrent het door mij gedane voorstel hoop ik nog tijdig in de gelegenheid te worden gesteld om op de in 1878 te Parijs te houden internationale tentoonstelling ons land weer als te voren op een waardige wijze te kunnen vertegenwoordigen.

Voor eensluidend afschrift
Tebing Tingle den 1 Sept. 1877
De offic. v. Gezondheid l^o Kl.
(w.g.) C. de M o o y.

Antwoord op missive d.d. 23 Juni 1877 No. 10

Departement van Oorlog

VI Afdeeling

Milit. Geneeskundige

dienst.

Hoofdkwartier

Batavia, 10 Juli 1877.

No. 2477/72

Uw verzoek, zooals het daar ligt, is voor geen inwilliging vatbaar.

Is het U werkelijk ernst, om in het belang der lijdende menschheid werkzaam te zijn, dan behoort zulk te geschieden zonder nevenbedoelingen.

Het is de zedelijke plicht van elken geneesheer om de vruchten zijner studie en overpeinzingen, dienstbaar te maken aan de menschheid, die hij dient.

Wensent U edelgestrengte alzoo Uwe vinding te doen strokken tot heil onzer gewonde krijgslieden, wendt U dan tot den Chef over den Geneeskundigen Dienst -door wiens tusschenkomst U onderverpelijk schrijven had beoorzen te zijn aangeboden- die mij daaromtrent, te goeder tijd zal voorlichten en c.d. voorstellen aanbieden.

aan den Commandant van het leger
de Chef der VI Afdeeling
(get.) H o c k i n g.

Aan
den Officier van Gezondheid
1^e klasse G. de Mooy
te T e b i n g T i n g i e.

Tebing-Tingie 4-8-'77

Militaire Geneeskundige Dienst.

Bericht van den Officier
van Gezondheid 1^e klasse
G. de Mooy.

N°. 11
Bijlage: geene
Marginiaal rescript van den Chef
der VI Afdeeling
namens den Legercommandant d.d. 10-7-1877

N°. 2477/72

Last aan den Offi-
cier van Gezondh.
1° kl. de Mooy om
zich tot den Chef
van den Geneesk.
Dienst te wenden
om zijn vinding te
doen strekken tot
heil onzer gewon-
de krijgslieden.

mij leed doet, dat ik door een toevallig verkeerde behandeling dezer zaak een minder gunstigen indruk heb gegeven van mijn overigens goed en belanglooze bedoelingen.

Het behoorde steeds tot mijne illusien, niet alleen de zieke en gewonde Krijgsmakkers met de vruchten van mijn studie en overpeinzingen dienstbaar te zijn, maar ook daarmee in de gelegenheid te worden gesteld hen geldelijk te kunnen ondersteunen reden, waarom ik de regeering het voorstel voorlegde om het door mij uitgedachte zelfvervaardigde rottanverband, wanneer mocht gebleken zijn dat het aan de hooggestelde verwachting beantwoorde, van mij af te koopen, en om volgens de daarvoor bestemde som in belang van hen te besteden, die door den oorlog tegen Atjeh, gebrekkig of hulpbehoevend waren geworden.

Daar mijne gezondheidstoestand thans van dien aard is, dat ik met vrucht te Atjeh diensten zal kunnen bewijzen, zal het voor mij eene buitengewone zelfvoldoening zijn, daar komende de zieken en gekwetsten met de dubbele vruchten van mijn arbeid te kunnen bijstaan.

Dat zulks mij werkelijk ernst is wil ik bewijzen door de regeering de bedoelde verbanden, zonder het stellen van eenige voorwaarden en zonder nevenbedoelingen aan te bieden, alleen met beleefd verzoek om in geval de dienst er niet onder mocht lijden,

In antwoord op Uwe missive namens zijne Excellentie den Legercommandant, heb ik de eer UHEG kennis te gaven, dat het

in de gelegenheid te worden gesteld zelf die verbanden en hare toepassing te komen demonstreeren.

Het is een verzoek dat destijds ook aan onzen waardigen en geëerden Dr. Mattigsen werd toegestaan en derhalve de hoop keester dat zulks ook aan mij zal kunnen worden gedaan.

Het zal mij dernalve aangenaam zijn te mogen vernemen of UHEG, het bedoeld verband in ontvangst zou willen nemen, en ook aan mijn verzoek om naar Atjeh te worden overgeplaatst gehoor zou willen geven, ten einde aldaar in de gelegenheid te worden gesteld om zoowel op het slagveld als in de hospitalen en ambulances zelf de waarde van dat verband te leeren kennen.

De Officier van Gezondheid

1° Klasse

(w.g.) C. de Mooy.

Palembang, 11-8-1877.

Afschrift.

Milit. Geneesk. Dienst.

No. 162.

Bijlage; een.

Onderwerp:

Aanbieding van een kommissoriaal bericht van den Officier van Gezondheid 1° kl. C. de Mooy over door hem uitgedachte verbanden en beschouwingen ter zake.

Hiernevens heb ik de eer UHoogedelgestrehge aan te bieden het kommissoriaal bericht van den Officier van Gezondheid 1° Kl. C. de Mooy. dd. 4 Augustus 1877 No. 11 naar aanleiding van het schrijven namens den Legerecommandant van 10 Juli 1877 No. 4477/12

Het is te betreuren dat de Heer de Mooy door slechten raad geleid, ter bereiking van zijn doel een verkeerden weg heeft ingeslagen, want het schijnt wel, dat juist die van den

Afschrift.

Militaire Geneeskundige
Dienst. Expeditionaire
troepen te Atjeh.

No. 1687.

Pantah Perak, 15 Dec. '78

Ik heb de eer U Hoedelgestrenghe mede te deelen, dat de gezondheidstoestand van den Officier van Gezondheid 1ste klasse G. de Mooy na al de vermoesienissen, die hij heeft doorgestaan en den onbezweken ijver die hij voortdurend aan den daggelegd heeft, belangrijk is geschokt, zoodat het te voorzien is, dat hij eerlang zal moeten worden geëvacueerd. Reeds dadelijk zou ik daartoe overgaan, ware het niet dat de Mooy, wiens ijver geen palen kent, mij dringend verzoocht heeft hem nog voorloopig hier te laten blijven:

Ik heb aan dit verzoek gehoor gegeven, doch indien hij binnenkort niet merkelyk verbeterd, zal het noodzakelyk zijn hem tegen zijn wil, in 't belang van zijn gezondheidstoestand ter evacuatie voor te dragen, kunnen de hij alsdan in afwachting van zijn vertrek naar Europa de hem nog overschietende tijd in het belang zijner gezondheid in de bovenlanden van Java verblijven. Aan rust heeft hij behoefte en heeft daarop na zijn uitstekend volbrachten taak te Atjeh ten volle aanspraak.

De Chef van den Expeditionairen
Geneeskundigen Dienst
(get.) van R i e m s d i j k.

Aan
den Chef van den
Geneeskundigen Dienst
te

B a t a v i a.

Das Krankenraum de Mooy.

Es war für uns heute, am 11-8-07 ein grosser Vorzug durch Herrn Generalarat de Mooy mit einer Erfindung bekannt gemacht zu werden, die uns eine grosse practische Zukunft zu haben scheint für den Transport von Patienten, indem man sie, ohne sie aufzuheben und anzufassen von einem Orte zum anderen befördern kann.

Mit dieser genialen Erfindung kann man vielleicht viele Menschenleben erhalten; wir wünschen Ihnen Glück zu derselben und danken Ihnen herzlichst für ihre Vorführung.

Der Vorsitzende der Aachener Krieger
Sanitätskolonne vom Roten Kreuz
(w.g.) Blumenthal Oberleutnant z.

Dr. Rademaker.

Reserve Lazareth Gleiwitz
15. 10. 16.

Hochgeehrten Herr Kolonel,

Als Preussischer Offizier schwer verwundet bin ich in der Holländischen Ambulanz in ärztlicher Behandlung. Ich habe schon öfters Gelegenheit gehabt mit den von Ihnen erfundenen Ambulanzwagen (Räderbahre) befördert zu werden und kann zu meiner grossen Genugung erklären dass die Beförderung in diesem Wagen mir als Verletzten nicht so schmerzhaft war als sonst.

Der Wagen hat sich hier sehr gut bewährt man kan des Erfinders einer solchen bewährten Einrichtung nur mit Dankbarkeit gedenken, Ich tue das auch in Namen vieler Anderer.

Mit Hochachtung ergebenst

Frankowszci, Leutnant d.I

Reserve Lazarett Gleiwitz.

- 1°. Elke uitvinding is een opgelost probleem.
- 2°. De eerste, die dat heeft opgelost, kan het zijn intellectueel eigendom en onaantastbaar systeem noemen.
- 3°. Dit door arbeid en opoffering verkregen eigendom is zijn geesteskind, dat evenveel, recht heeft op wettelijke bescherming als een levend kind.
- 4°. Op dag en datum, dat hij dit geesteskind bekend maakt, verkrijgt hij daarvan de geboorte acte, evenals dat bij het levende kind wordt aangegeven en dit heeft dan eveneens recht op bescherming door de wet en mag zijn naam dragen.
- 5°. Een probleem kan op verschillende wijzen worden opgelost, doch hij die het eerst dat probleem heeft opgelost, voor hem blijft dat probleem voor altijd zijn eigendom, al worden daaraan zelfs verbeteringen aangebracht.
- 6°. Is die verbetering van groot belang voor het algemeen dan mag de verbeteraar ook zijn naam verbinden aan dien van den oplosser.--
- 7°. Ook wordt op deze wijze de prioriteitsrecht bepaald. -o-o-o-o-o-o-o-o

's-Gravenhage 5 Juni 1923. G. de Mooy.

Hoewel niet wettelijke verplichting daartoe niet bestaat, ware het wel te wenschen, dat het publiek meer dan tot dusverre bij vermelding van belangrijke uitvindingen en in de benaming van de volgens die uitvindingen uitgevoerde toestellen den naam tot uitdrukking bracht van hem die de uitvinding deed en haar het eerst openbaarmaakte of tot onderwerp eener octrooiaanvraag maakte. In wetenschappelijke kringen is een dergelyke handelswijze reeds lang gebruikelijk.

16-6-'23. Leden van de Octrooiraad te
's-Gravenhage

J.g. Bergsma, J. Alingh Prins
Bijleveld, G. Doorman, de Waal
N.G. de Voogt en Dijkmeester.

Afschrift.

Buitenzorg,
23 Juli 1905.

Hooggeachte Heer de Mooy,

Het heeft mij onuitsprekelijkveel genoegen gedaan, dat H.M. de Koningin goedgunstig heeft willen beschikken op Uw rekest om alsnog het Ridderkruis der M.W.O. aan U te willen toekennen en mij was het een groote voldoening te hebben kunnen medewerken om het aan U gepleegde onrecht te herstellen, al was dit ook 27 jaren later.

Ik ben overtuigd, dat algemeen met enthousiasme het versieren van Uwe borst met het soldaten ridderkruis voor Moed, Beleid en trouw door Unin 1878 zoo schitterend verdiend by den zoo uiterst gevaarvollen terugtocht van Lhokadjoe naar Segli zal zijn vernomen, en dat U van alle zijden overtuigende bewijzen van groote belangstelling en instemming zullen ten deel vallen! Ook wensch ik U en Mevrouw van harte geluk met dit Koninklyk blijk van waardeering voor Uwe verdiensten te velde en hoop van harte dat U nog vele jaren-in weerwil van Uw hoogen leeftijd in het belang van den gewonden soldaat zult kunnen werkzaam zijn.

Met betuiging van eerbied voor Uw genie, onverflauwde toewijding en groote werkkraft en een kameraadschappelyken handdruk

Uw dienstwilligen

(w.g.) J.B. van Heutz.

2

DE EERSTE IN 1905 DOOR MIJ VOOR ZIEKENVERVOER
BRUIKBAAR GEMAAKTE AUTOMOBIEL.

Daar de in 1905 door den fabrikant Gottfried Hagen te Keulen aan het Gemeente-Ziekenhuis alhier geleverde ziekenautomobiël niet voldeed om de tot nu toe onvervoerbare lijders van overal naar overal te kunnen vervoeren, werd dat voertuig door mij bruikbaar gemaakt door de brancard te vervangen door mijn stalen draagraam. Vanaf 1905-1922 bediend door Zuster de Jager en Zuster Bos (zie foto 7, 8 en 9) werd het door den gemeentelijken geneeskundigen dienst overgenomen en is nog alhier in gebruik.

Daar nu alle automobielen, raderbaren, 3 wielerbrancards en motorbooten, vliegtuigen en ziekenvervoermiddelen in de mijnen van mijn draagraam zijn voorzien, ons Leger, Vloot en Koloniën en Luchtvaart daarvan gebruik maken en men mij algemeen als grondlegger van het verleenen van de eerste hulp (1867-1924) heeft erkend, heb ik met mijn automobiël het reddingswezen gereorganiseerd. *Ziekenhuis*

Ook heeft de fabrikant in overleg met Prof. van Oettingen diens automobiël naar mijn stelsel ingericht.

O.a. zegt hij in zijn prospectus :

"Der Bezug der Bahre ist ein einfacher Stoffschlauch ohne Metall- und Lederteile, der für den Transport auf engen Treppen, Fahrstühlen oder Kranen (Verladung aus oder in Schiffe) mit angehängten Bindelappen und nach General Artz Dr. C. de MOOY mit Achsel- oder Schenkelriemen, sowie verschiebbaren Kopfkissen versehen sein kann, um auch Senkrechten Transport der Kranken zu gestatten."

copie conform *Hiermede vereenigd*
Eike *zich de ondergeschreefde*
kolonel lit. art. *Prin der Nederlanden* 20 L.
21 Oct 1923

Hiermee vereenigen zich de ondergeteekenden :

- 1) 7 Inspecteurs en Oud-Inspecteurs v/d Geneeskundigen Dienst der Land- en Zeemacht en Koloniën.
- 2) een 36-tal Civiele Geneeskundigen en 2 Professoren.
- 3) een 18-tal Opper- en Hoofdofficieren v/d Land- en Zeemacht en Koloniën.
- 4) Vereenigingen het Roode-, het Groene- en het Oranje-Kruis.
- 5) Vereenigingen : Het Ziekenhuis en vereeniging van Spoorwegartsen.
- 6) Vereeniging van Militaire Geneeskundigen der Landmacht.
- 7) Burgemeester en Wethouders en Commissariaat van Politie te s'Gravenhage.
- 8) Directie van het Zeebad te Scheveningen.
- 9) De Ministers der verschillende Departementen.

(10) Voorzitter en Leden van den Gezondheidsraad.

Daar nu ook in Noorwegen, Denemarken, Duitschland, Amerika en Frankrijk mijn vervoerwijn van zieken en gewonden in toepassing wordt gebracht, door Frankrijk mij de eer wordt gegeven, grondlegger te zijn van het ziekenvervoer per Aerioplanen en Tanks (Automobile à Chenille), veronderstel ik het vervoerwezen van zieken en gewonden te hebben gereorganiseerd.

Ministère de la Guerre.

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE.

Etat-Major de l'Armée.

Paris, le 1 Mars 1924.

Le Général
Chef d'Etat-Major général
de l'Armée.

Monsieur le Général Médecin
Dr. C. de Mooy.

Monsieur le Général Médecin,

Il m'est très agréable, au moment où vos amis s'appêtent à fêter votre quatre-vingt-dixième anniversaire, de vous apporter, au nom de l'Armée Française, l'hommage de notre reconnaissance pour le précieux appui que notre Service de Santé a retiré des intéressantes inventions que vous avez imaginées dans les domaines les plus divers.

Qu'il se soit agi d'instrumentation chirurgicale, d'appareils d'immobilisation de fractures, de moyens de transports de blessés, nous avons pu faire usage, au cours de la grande guerre des matériels les plus perfectionnés et c'est souvent en s'inspirant de vos idées qu'il a été possible de les réaliser.

Depuis la guerre même, pour le transport des blessés dans les pays d'outre-mer, nous employons couramment l'automobile à chenille se rapprochant du tank que vous aviez proposé, et de l'avion sanitaire, dont vous aviez de très bonne heure, prévu l'utilisation.

En vous exprimant les vœux que je forme pour votre santé, je vous traduis les remerciements et la reconnaissance de l'Armée Française et je vous prie d'agréer, Monsieur le Général Médecin, l'assurance de ma haute considération.

(signé) gnl E. Debeney.

FACULTEIT DER GENEESKUNDE VAN DE
RIJKSUNIVERSITEIT TE U T R E C H T.

Utrecht, 10 Maart 1924.

Hooggeachte Collega!

De Faculteit der Geneeskunde te Utrecht acht zich gelukkig de zeldzame gelegenheid te hebben, heden in U een hoogst verdienstelijk geneeskundige te eeren op zijn negentigste verjaardag. Zij biedt U, Generaal de Mooy, hare oprechte gelukwensen aan op dezen voor U en voor het Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Leger gedenkwaardigen dag.

Lang is het geleden, sedert gij te Utrecht Uw geneeskundige opleiding ontvingt en tot Officier van Gezondheid werd bevorderd, maar de grondslagen, die hier werden gelegd voor Uw latere eervolle loopbaan zijn wel hecht gebleken. De Faculteit meent zich te mogen onthouden van de opsomming van al hetgeen Uw vindingrijke geest gedu-

rende vele jaren tot stand heeft gebracht in het belang van de gewonden in den oorlog. Het is niet alleen Uw technisch vernuft, gepaard met wetenschappelijke zin, dat tot practische, blijvende uitkomsten heeft geleid, in de eerste plaats was het Uw roeping als geneesheer, als heilkunigige, om gewonden het leven te redden, hun lijden te verzachten en hun genezing te brengen, welke U de Rottan-transport-verbanden, de raderbaar en de koordverbanden deed uitvinden. En het is van algemeene bekendheid, hoezeer Gij met zeldzame volharding in de practijk hebt weten in te voeren hetgeen Gij, man van groote ervaring, wist dat goed was.

Bij het aanbieden van hare gelukwenschen spreekt de Faculteit er dan ook hare vreugde over uit, dat U het zeldzame voorrecht geschonken is, op Uw negentigsten verjaardag met voldoening en trots te kunnen terugzien op een zoo nuttig leven in dienst der lijdende menschheid.

Namens de Faculteit der Geneeskunde:
 (w.g.) Laméris, Voorzitter.
 (w.g.) J.M.Baart de la Faille, Secretaris.

67
K r i s t i a n i a .

IN DANKBARKEIT UND BEWUNDERUNG MEINE HERZLICH-
STEN GLUECKWUENSCHEN ZUM 90 JAHRN TAGE.

DER SANITAETSGENERAL.

NielsJuelsgade 13

Copenhagen K.

8-III-1934.

M. le Médecin général de l'armée

Hollandaise e.r. C. de MOOY.

En Vous informant, que votre ingénieur
porteur universel parachoc 1) avec brancard 2)
est toujours employé dans notre armée, il m'est
permis de Vous envoyer des félicitations sin-
cères à l'anniversaire 90-ième de votre naissance.

(signé) ULRICH.

1) c'est mon brancard à roues.

2) c'est mon cadre porte-malade.

68

Appareil de Transport en rotang de de Mooy.
O-O-O-O-O-O

Le chirurgien militaire neerlandais de Mooy a imaginé pour la contention des fractures diaphysaires et articulaires pendant les transports, des appareils formés de minces tiges de jonc.

L'appareil donc constitué par une espèce de ~~matte~~ ^{bande} qui doit à la flexibilité des tiges élastique qui la constituent de se modeler sur le membre dans le sens de sa longueur et de ses diamètres et à la résistance de ces memes tiges d'assurer une contention très suffisante.

Ces bandages taillés à l'avance, suivent la forme du membre ou du segment de membre auxquels ils sont destinés, présentant des modèles de grandeur et d'aspect variés.

Ces appareils sont adoptés dans l'armée neerlandaise et figurent dans le matériel d'ambulance de l'armée française. La rapidité et la facilité de son application sont presque sans égales, ce qui tient à la flexibilité de ses éléments constitutifs et à leur mode d'union. Pour éviter à un personnel peu exercé tout tâtonnement pendant cette application, de Mooy à d'ailleurs en soin de faire écrire en gros caractères, sur la faces interne des bandages, le nom du membre ou du segment de membre auquel ils doivent être adoptés. La simplicité meme de leur application permet de les employer aussi bien à titre d'appareils provisoires que d'appareils de transport. Ces bandages tout en étant très résistants, sont peu encombrants et extrêmement légers.

Un infirmier peut aisément porter deux jeux de ces appareils sur le champ de bataille. Grâce à eux les pansements des plaies sont faciles. et s'ils sont relativement coûteux, ils auraient l'avantage

de servir plusieurs fois après desinfections.

Un blessé auquel nous avons donné des soins pour une tumeur blanche du genou terminée par une ankylose fibreuse, à journallement, pendant deux ans, porté à titre d'appareils de soutien une gouttière de Mooy, dans que celle-ci ait subi de réparation. Ils ont fait leurs grandes pendant la guerre des Achantis. Ils méritent de figurer en première ligne parmi les appareils de transport. Leur prix seul peut être un obstacle à la generalisation de leur emploi.

preuves

Extrait du Tome 2 du Traité de Chirurgie de Guerre du Prof. Delorme.

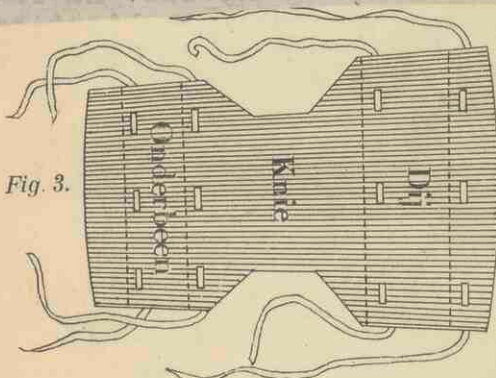

Fig. 3.

Fig. 10. Knie - verband.

Tevens bruikbaar voor dij-en onderbeen.

Le bandage doit suivre indissolublement le brancart à roues afin de pouvoir immobiliser les fractures de tibia du genou et de la cuisse avant que le blessé soit transporté.

Seulement quand la fracture est dans la partie supérieure de la cuisse

on peut le fixer
avec son fusil.

De cette manière on
n'a besoin que d'un
seul bandage pour
les fractures des
membres inférieurs.

Aan Dr. de Jong.

70

Uit een brief van d'Aumale Bar.ⁿ van
Hardenbroek, lid v/d 1e Kamer der St.Gen.

Wellicht stelt U er ook belang in, te weten, dat ik onlangs weder in Berlin was en aldaar van het Depot van Oorlog toestemming kreeg, om het hoofdepot van den milit. geneeskundigen dienst te bezoeken. Onder de afdeeling transportmiddelen trok een brancard zeer mijn aandacht. Het was een model dat gedurende den laatsten tijd met tot nu toe het beste succes in de loopgraven wordt gebruikt voor zwaar gewonden; voornamelijk voor hen, die door verwonding aan hoofd, hals, borst of buik niet op ~~24~~ steellagen vervoerd kunnen worden. Het aardigst hiervan is, dat deze brancard geheel het systeem is van het uitstekend ziekenraam van onzen landgenoot Generaal de Mooy, waaraan enkele kleine wijzigingen zijn aangebracht noodzakelijk voor het gebruik in de loopgraven.

was get. d'Aumale Bar.ⁿ
van Hardenbroek.

In verband met het voorgaande schrijven van d'Aumale Bar.ⁿ van Hardenbroek, kan ik U de volgende inlichtingen verschaffen.

Op het verzoek van het Centraal Comité van het Duitsche Rode Kruis te Berlijn in 1906 om mijne modellen van zieken-vervoer en verpleegmiddelen te mogen ontvangen, heb ik (C. de Mooy) in 1907 2 albums met 44 foto's en teekeningen opgezonden, waaronder die van mijn raderbaar, tenten, 3 wielbrancard en ziekenraam. Deze 2 albums heb ik op den 23 Januari 1909 van Berlijn terug ontvangen van den president von dem

Knesbeck.

Aanbevelingen: zie Mil. Spectator No. 8, Augustus 1902, bl. 589 en 578 en
Hollandsche Revue. 11e Jaargang No. 2, van 25 Februari 1906.

De Zweedsche Dr. HAMMAR, die van de raderbaar in Zuid-Afrika gebruik maakte, zegt:

„Ich bin der Meinung, dasz Ihre Raederbahre ueberall da, wo ein schneller und schonender Transport Kranker und Verwundeter nöthig ist, auch an Polizeistationen, Brand-Stationen, Krankenhaeusern, u.a. ohne Konkurrenz dasteht, und von keinem andern Feldtransportmittel, das ich kenne, uebertroffen wird.

Prof. KORTEWEG, Dr. LINGBEEK, Dr. VAN LEERSUM, Dr. VAN DER GOOT, Dr. SCHELKLY, Dr. VINKHUIJZEN, Meijfr. BEIJNEN, die ze allen in den oorlog in Zuid-Afrika toegepast zagen, waren daarover eveneens voldaan.

73
Dr. L.M.Metz.
Oosterwyk.N.B.

Oosterwyk 20 Febr. 1917

Hooggeachte collega,

Bygaand briefje van Profr. Lanz herrinnert me aan het plan om U mee te deelen welk een buitengewoon hulpmiddel wy in de Nederl: Ambulance aan Uw Raderbaar gehad hebben.

Het Reserve Lazarett Gleiwitz omvat een groot aantal hospitalen en hulpzieken inrichtingen terwyl de Nederl: Ambulance in die stad het chirurgisch hulpziekenhuis bezette. Dientengevolge was er dagelyks een gaan en komen van patienten, die liggend vervoerd moesten worden. Oorspronkelyk was de voornaamste reden, dat wy een raderbaar met ziekenraam meenamen, de wensch om in Duitschland met iets specifiek Nederlandsch voor den dag te komen en ik moest vóór ons vertrek ontrent de raderbaar hooren: "Wat zal één raderbaar helpen by een leger van millioenen." Het werd door enkelen zoo'n beetje als een onnutte uitgaaf genoemd. En wat heeft de ervaring geleerd? Dat het 't nuttigst, meest gebruikte voorwerp van onze geheele ultrusting was.

We hebben er reclame mee gemaakt de raderbaar was in de heele stad bekend en talloos waren de aanvragen om hem even te mogen gebruiken.

Het is onbegrypelyk, dat niet elk leger voorzien is van dit hand vervoermiddel.

Ik sluit hierby een kiekje in van de raderbaar voortgeduwd door een Pruisisch soldaat. Wat den minst goeden indruk maakt is de Pruisische soldaat! maar 't zy erkend 't was een soldaat ziekenoppasser en als zoodanig doen meestal de afgekeurden dienst.

Onze patienten waren orgetogen over 't vervoer. Luitenant Frankowski die zeer cynlyk en zenuwachtig was, (breuk in het onderbeen) had aan den lyve het verschil gevoeld van al de vervoermiddelen in het leger. De Raderbaar van de Mooy

alleen bracht hem zonder pijn van zyn bed, in de eerste verdieping, Kreidelstrasse op de operatie-tafel in 't concert gebouw en terug zonder overstappen.

Eens heeft de raderbaar ons nog een andere dienst bewezen: We zaten broodverlegen om levensmiddelen uit onze stapelplaats, wagen waren moeilijk te verkrygen.

Onze ambulance knecht vervoerde in één rit met de raderbaar een hoeveelheid waarvoor anders een paard en wagen noodig zou geweest zyn, slechts om tegen een hooge brug op te ryden had men hem met dods-medelydend gezicht en uiterst behoedzame handen, -- op straat geholpen.

Uw Raderbaar die binnenkort zyn 50 jarig jubileum viert, is onovertroffen in eenvoudigheid en gemakelyke hanteerbaarheid.

Met de meeste Hoogachting,
was geteekend Metz.

Gezien
Profr. Lanz.
Voor copie comfort
C. de Mooy.

Bij Koninklijk Besluit van 1853 was bepaald dat aan luitenants alleen dan toestemming tot het aangaan van een huwelijk kon worden verleend wanneer de officier o.m. kan aantonen, dat hij of zijn aanstaande echtgenoot of beide te zamen een jaarlijksch inkomen bezitten van f 400.--, het tractement daar niet onder begrepen, voort-spruitende uit vaste goederen, hypotheeken of inschrijvingen grootboek.

Bij Koninklijk Besluit van 1872, 14 Februari, is die bepaling ingetrokken, ten einde de bepalingen op de huwelijken van officieren van het leger in overeenstemming te brengen met het voorschrift op de huwelijken van officieren van de landmacht in Ned. Indië en in West-Indië.

Toen mijne raderbaar in 1867 tegelijk met de Nederl. Vereeniging "Het Roode Kruis" ontwaakte, werd zij in 1869 op de Internationale tentoonstelling van het "Roode Kruis" te 's-Hage door Z.M. onzen geëerbiedigden Koning Willem III met de door den Admiraal Jhr. van Karnebeek uitgeloofde echt gouden medaille bekroond en was zij de oorzaak, dat mij in 1871 vergund werd, zonder storting te huwen, waarna in 1872 het Koninklijk Besluit betreffende die storting werd ingetrokken, waardoor tot nu toe alle luitenants zonder storting in het huwelijksbootje kunnen stappen.

Het Bestuur dezer Vereeniging ontvangt mijn hartelijken dank voor de toegestane ruimte voor deze bijlage.

C. de Mooy.

B

5
Bij gelegenheid van mijn bezoek aan
het Kamp der Belgische vluchtelingen
te Couda op den 5^{den} November was ik
in de gelegenheid mij te overtuigen van
den uitnemenden dienst, die het Zieken-
raam van den Generaal de Mooy aldaar
bewezen heeft toen eene lijderees met
eene zeer pijnlijke kneuzing van het
linkervoetgewricht van hare legerstede
in de voor nachtverblijf ingerichte
kweekkassen langs de zeer smalle en
hoekig gebogen gangen naar de zieken-
inrichting moest gebracht worden.

Het was niet mogelijk om haar onder
de armen op te nemen en op een gewone
brancard of op een stoel langs die
zeer smalle en hoekig gebogen gangen te
vervoeren.

wel ging dit zeer gemakkelijk en zon-
der de lijderees eenige pijn te veroorza-
ken met het ziekenraam de Mooy.

Na de lakens, dekens en het hoofdukussen weggenomen te hebben werd de lijdere voorzichtig op hare gezonde zijde gewenteld, daarna het ziekenraam, waarvan de zijdelingsche bevestigingslappen onder het raam waren teruggeslagen, langs het lichaam van de patiënte geschoven en deze op het raam gewenteld en gemakkelijk gelegd. Daarna werd het gezonde been in het voetsteunsel vastgemaakt en het lichaam met de twee zijlappen en koorden bevestigd.

Het aldus beladen raam werd toen door twee personen van de legerstede getild en naar behoefte in horizontale, schuin-
sche of verticale richting langs de smalle en hoekige gangen naar het hospitaal ^{Bracht} ~~gevoerd~~. Aldaar werd de patiënte met het ziekenraam op het bed van de krib gelegd, werden de bevestigingslappen losgemaakt en werd het raam onder haar lichaam weggeschoven.

Door deze wijze van vervoer heb ik mij kunnen overtuigen dat men alleén met behulp van het ziekenraam de Mooy in staat is alle door bijzondere omstandigheden onvervoerbaar geworden lijdens te vervoeren.

Zonder dat men hen onder de armen behoeft op te tillen of hen ergens behoeft te drukken of pijn te veroorzaken kunnen op die wijze de zwaarste zieken en gewonden in elke houding langs de smalste gangen en trappen, zelfs langs die met hoekige bochten gemakkelijk worden vervoerd.

's-Gravenhage, 24 November 1915.

De gep.-Generaal-Majoor,
Oud-Inspecteur van den militairen
geneeskundigen dienst der Landmacht,

W.G. J. Binnendijk.

Voor eensluidend afschrift,

81
Den Haag, 25 Februari 1925.

Excellentie,

Hiermede een kort verslag over het liggend vervoer, van een Duitsch dienstmeisje op Uw raam, van Leiden naar Baslack in Oost-Pruisen, waarin weer duidelijk uitkomt, wat een prachtig hulpmiddel Uw raam voor zoo'n transport is. De patiënt was t.b.c., en moest op dokters advies geheel liggend vervoerd worden: zij werd Dinsdagmorgen om 5 uur op Uw raam gelegd en kwam er niet eerder af, als woensdagavond 11 uur. De afstand die afgelegd werd was 1400 à 1500 K.M. Er werd van verschillende middelen van vervoer gebruik gemaakt. Van Leiden naar Amsterdam ging het per ziekenauto. Het inladen in Amsterdam in den trein ging heel gemakkelijk. De auto kwam vlak voor het raam der coupé, en daar gaat Uw raam makkelijk door. In Berlijn ook geen moeilijkheden met in- en uitladen, alleen moest ik hier gebruik maken van ongeschoolde krachten. Het vervoer op Uw raam is echter zoo eenvoudig, dat het in weinig tijd te leeren is. Van Berlijn naar Königs-

berg ging het per trein. In Königsberg was het uitladen iets moeilijker, daar hier geen verhoogd persoon was. Met Uw raam levert dit echter geen groote bezwaren op.

Van Königsberg naar Rastenburg ging het ook per trein, van Rastenburg naar Baslack, een afstand van 12 K.M. per wagen.

Zooals U dus ziet, moest er nog al eens overgestapt worden, wat met een zieke altijd nog bezwaarlijk is. Uw raam echter ondervangt alle moeilijkheden, de patiënt was, de moeilijkheden en de reis van 40 uur aan een stuk in aanmerking genomen, in vrij goede conditie, en sprak haar voldoening uit over Uw prachtig vervoermiddel. Mochten er soms meer van deze transporten plaats hebben, dan zal ik U hiervan op de hoogte stellen, en verblijf ik met verschuldigde hoogachting

Uw dw.dr.

(w.g.) A.A.v. Kampen.

Geachte Heer DE MOOIJ.

Onder toezending van uw briefkaart, als bewijs hoe het stuk om zoo te zeggen amper de heele Indische Archipel is rond geweest, en tevens als excuses waarom U eerst na zoo'n langen tijd daarop antwoord ontvangt, schrijf ik U dezen om aan mijn lang gekoesterd plan uiting te geven, nl. het een en ander mede te deelen naar aanleiding van een' tocht, dien ik met drie uwer raderbaren heb ondernomen van Sanoer naar Gjianjar bij gelegenheid van de Bali-Expeditie in September 1906. Waarom ik reeds bij den aanvang van mijn Chirurgische lessen, met genoeg uw' naam bij eenige zeer genieus en practisch uitgedachte instrumenten hoorde noemen, en het mij een groot voorrecht was, ook naderhand persoonlijk door U gedemonstreerd te zien de talrijke vooral op het gebied van ambulancen-materieel door U gedane praktische uitvindingen, is het mij nu een dubbele behoefte U onder persoonlijke ervaring te melden, omtrent het groote nut, het groote gemak dat wij van uwe raderbaren hadden, mede omtrent zijn groote deugdelijkheid bij zulk zwaar terrein waar ten slotte nog een zware regenbui van eenige uren ons parten speelde.

Sanoer ligt van Gjianjar ongeveer 9 à 10 uur loopens, over zwaar bergachtig terrein, met zeer diepe ravijnen waarover vaak bamboebruggen van niet breeder als een bamboe of 3 à 4 naast elkaar (Hier was dan juist het afhaken en het apart vervoer van de draagbaar en raderwerk hoewel met eenige moeite toch zeer doenlijk), dan moesten wij steile hellingen op en af, op dikwijls zeer ongelijk terrein, doch dit was nog niet alles; 6 maal moest ik een rivier door, waarbij nl. in het begin kalies wier mondingen in zee liepen, ik tot aan mijn borst toe in het water stond. Last not least hebben wij 2 volle uren in een stortbui gemarcheerd en zie, ondanks dit alles kwam ik 's avonds tegen 7 uur behouden aan in het bivak te Gjianjar, zonder eenig letsel aan de mij toevertrouwde raderbaren. Het sterkste bewijs hoe die raderbaren aan deugdelijkheid niets te wenschen overlieten is bij al het voorafgaande nog het volgende: De kapitein FURU, behoorende tot den algemeenen trein, kwam mij in het begin van mijn tocht tegen en vroeg of ik ook krankzinnig was, om met drie raderbaren naar Gjianjar te willen gaan, en tot z'n groote verwondering beweerde ook de Chef-arts bij aankomst: „Ja ik dacht, dat U met de boot over Lebit zou gekomen zijn”.

Intusschen, dank de uitdrukkelijke order van mijn' directen chef Dr. NOOREN, om over land te gaan, heb ik den zwaren tocht ten koste van heel wat vermoeienissen voor mij en de dw. arbeiders, maar in geen enkel opzicht van de soliede raderbaren, mogen doen. Ik overdrijf niet zoo ik voortaan op eigen ervaring baseerend, uwe raderbaren als onmisbaar voor iedere expeditie in Indië aanbeveel. Veroorloof mij ook, dat ik in minder eerbiedigen toon bij aankomst te Gjianjar de uitlating niet kon weerhouden toen ik SCHEUER tegenkwam van: „Die ouwe KEES heeft verduivelde goede bullen hoor! Dat zal ik hem bij gelegenheid nog eens schrijven”.

(w. g.)

FR. JOHAN,

Officier v. Gezondheid.

Van uit Bali wil ik U even een paar woordjes schrijven. U zult zeker denken, hoe denkt KAREL in eens aan ons. Het is hoofdzakelijk de schuld van de DE MOOIJS Brancards (raderbaren). Door zeer zware terreinen en diepe ravijnen zijn die dingen mee gegaan en ze hebben uitstekend voldaan. Ik zit hier met JOHAN, die U ook het een en ander zal schrijven.

(w. g.) KAREL SCHEUER,

1^e Luitenant Inf. O. I. L.

Aanbevelingen: zie *Mil. Spectator* No. 8, Augustus 1902 blz. 589 en 578.

De Zweedsche Dr. HAMMAR, die daarvan in Zuid-Afrika gebruik maakte, tot vervoer van gewonden over ongelijke terreinen, zegt:

Ich bin der Meinung dass Ihre Raderbahre überall da, wo ein schneller und schonender Transport Kranker und Verwundeter nöthig ist, auch an Polizei-stationen, Brand-stationen, Krankenhäusern, u. a. ohne konkurrenz dasteht, und von keinem andern Feldtransportmittel, das ich kenne, übertroffen wird.

Prof. KORTEWEG, Dr. LINGBEEK, Dr. Prof. VAN LEERSUM, Dr. VAN DER GOOT, Dr. SCHELKY, Dr. VINKHUYZEN, Mejuf. BELJEN, die ze allen in den oorlog in Zuid Afrika toegepast zagen waren daarover eveneens voldaan.

Sanatorium Dr. Lingbeek
 Heelsum bij Arnhem
 Telefoon Interv. Runkum 322

Heelsum, 21 Juni 1916.

Hooggeachte Collega de Mooy,

U wenscht, dat ik nog eens herhaal, niet waar dat Uw raderbaar ons in den Transvaalsch-Nagel-schen oorlog zulke goede diensten heeft bewezen. Gij herinnert U dien patient van Hammar, die er uren ver mee vervoerd werd zonder eenig letsel. Had de familie hem er maar opgelaten. Deze vervoerde hem verder in een gewone spoorwegcoupe, die zoo schokte en schommelde, dat de arme peritonitis-lidder er ten slotte het loodje bij legde.

Maar dit is niet de eenige patient. Bij het ontruimen van ons hospitaal op Pepworth'farn bij Ladysmith, deed de raderbaar bijv. schitterend dienst, ook over een zeer geaccidenteerd en ongelijk terrein. Uw principe van een korte perpendiculaire veerkrachtige suspensie, belichamend in de raderbaar, en Uw ziekenraam zullen inde oorlogschirurgie, daar ben ik wel zeker van, niet meer kunnen worden gemist. Ze zullen U en ons allenmaal overleven.

w.g. Dr. Lingbeek.

Leider van de Nederlandsche Ambulance v/h Rode Kruis in Z. Afrika (1899) en in den Balkan oorlog (1912).

Lees de beschrijving van den Zweedschen Overste Dr. Hammar in de Militaire Spectator n° 8 Augustus 1902 blz. 575-590. Het vervoer van zwaar gewonden over het geaccidenteerd terrein in den oorlog in Zuid Afrika met den raderbaar van de Mooy.

1896.

TRANSPORT

DES

MALADES, BLESSÉS

Munitions, Vivres, Bagages

Caisses de pansements et instruments

Tentes, Brancards pliants

ou tout autre fardeau

Sans secousse nuisible

avec une grande économie de force physique

de temps, d'espace et de personnel

PAR L'APPLICATION

de la Suspension verticale et

DE L'ÉQUILIBRE STABLE A UN CHARIOT

DIT

PORTEUR UNIVERSEL PARACHOCS

Breveté S. G. D. G.

A. HERBET

INGÉNIEUR DES ARTS & MANUFACTURES

Fournisseur du Ministère de la Guerre

62, Rue de Provence — PARIS

89
Fac-simile d'une note écrite à l'encre
par un transporté (J^e Verlaag)
sur un brancard roulant en marche

Ceci est écrit par le sous-
durant son transport dans le
brancard à roues le long de
chemins ordinaires afin de
pouvoir constater qu'aucune
secousse horizontale ou ver-
ticale ne saurait nuire
au repos ininterrompu du
transporté dans le brancard
à roues, de Stovij

La Haye Avril 1897

H. Verlaag
arts

Propriétés du PORTEUR UNIVERSEL PARACHOCS

Le *Porteur Universel* système de *Mooy* sert à transporter :

1° Avant le combat, les bagages, les vivres, les tentes, brancards, caisses à pansements ou tout autre fardeau.

2° Pendant et après le combat, les blessés.

Il peut aussi être employé à porter des munitions sur la ligne de feux et revenir chargé de 1, 2 ou 4 blessés.

Il circule sur les terrains accidentés, sans qu'il en résulte aucun dommage pour les blessés, Il ira donc chercher ces blessés, sur le lieu même où ils seront tombés, et les ramènera au poste de secours et à l'hôpital de campagne, sans qu'ils aient à subir de déplacements si nuisibles et si douloureux.

N'importe quelle espèce de brancard peut lui être adapté. Un seul homme suffit pour charger et décharger le fardeau, et cet homme peut suivre la colonne avec son chariot chargé, durant 6 heures, sur un chemin horizontal et égal.

Les soldats légèrement blessés, qui ne seraient plus aptes à être utilisés sur le champ de bataille, peuvent être employés à pousser le *porteur*.

En résumé, avec le *porteur universel* on transporte sans chevaux, avec moins de personnel, sans voitures, en moins de temps, un plus grand nombre de blessés de la ligne de combat à l'hôpital de campagne, sans allonger, gêner, arrêter ni compliquer la colonne.

Il va sans dire que pour le service d'évacuation de l'hôpital de campagne, il rendra les mêmes services.

Les principes sur lequel il est établi, c'est-à-dire suspension verticale contre les chocs horizontaux, et ressorts spéciaux contre les chocs verticaux, peuvent d'ailleurs être appliqués, par des moyens simples, aux wagons et voitures quelconques servant à cette évacuation.

Les vibrations et chocs sont tellement annihilés par ce chariot, que le transporté peut écrire avec la plus grande facilité (voir le fac-simile ci-contre) du docteur Terhaag.

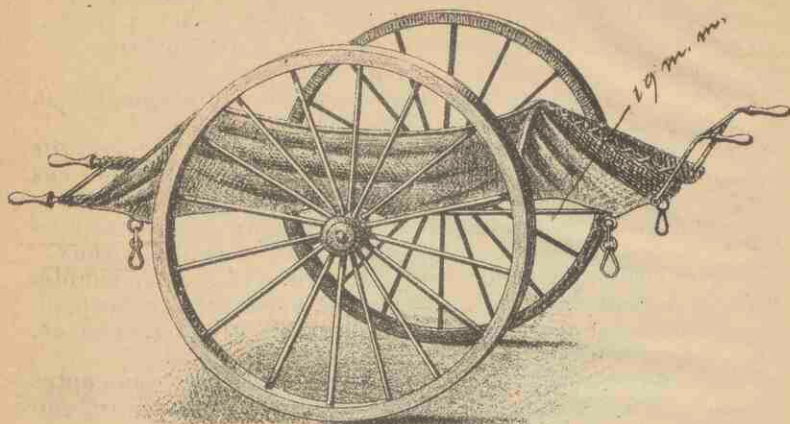
Le *porteur universel* permet de se passer de mulets et de chevaux qui, outre l'embarras qu'ils procurent pour leur entretien, ont l'inconvénient d'être difficilement remplacés s'ils sont tués ; tandis que si un pousseur de chariot est tué, il est remplacé aussitôt par un autre.

Il est inutile de faire observer combien sont cahotés les blessés chargés sur cacolets ou sur voitures d'ambulances.

Enfin les brancards roulants employés jusqu'ici pour le service d'arrière n'ont aucune des qualités du *Porteur universel* qui présente donc sur tous les moyens connus des avantages incomparables.

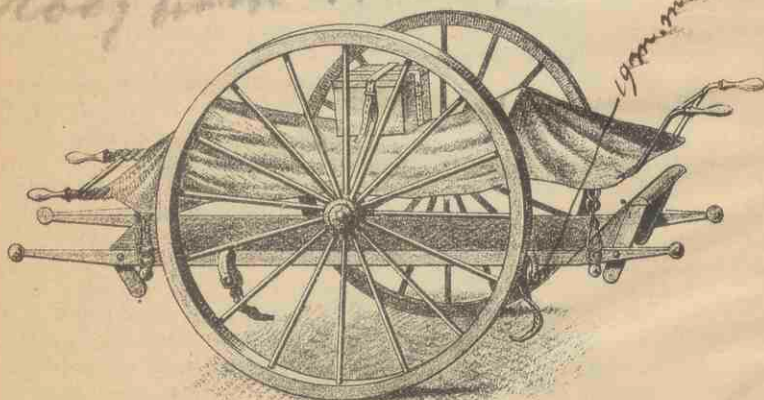
Des expériences faites dans l'armée néerlandaise, où ce chariot est adopté, il résulte que :

sur chemins unis et durs.....	1	pousseur équivalent à 10 porteurs
sur chemins ordinaires.....	1	» » 8 »
sur chemins de campagnes & prairies	2	» » 4 »
sur chemins sablonneux et bruyères...	3	» » 4 »

(raderstet.)

Vue du **Porteur universel** seul
recouvert de sa tente, et disposé pour recevoir
n'importe quel fardeau.

1896

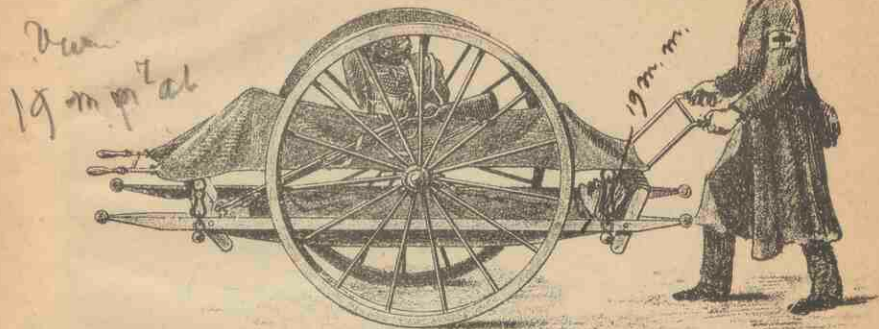
Vue du **Porteur universel** (raderstet.)

Muni de sa tente, et auquel est suspendu un brancard
du modèle réglementaire.

Tout autre brancard dû reste peut y être adapté.

Comparaison du système de Mooÿ avec le système employé jusqu'ici

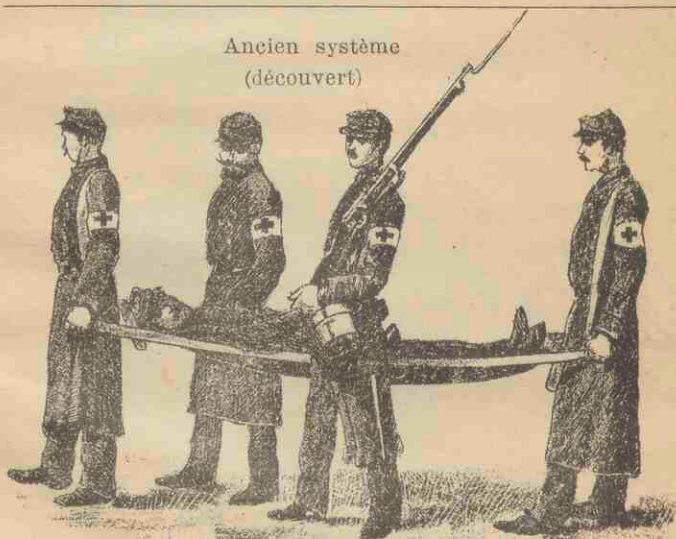
Système de Mooÿ (couvert)

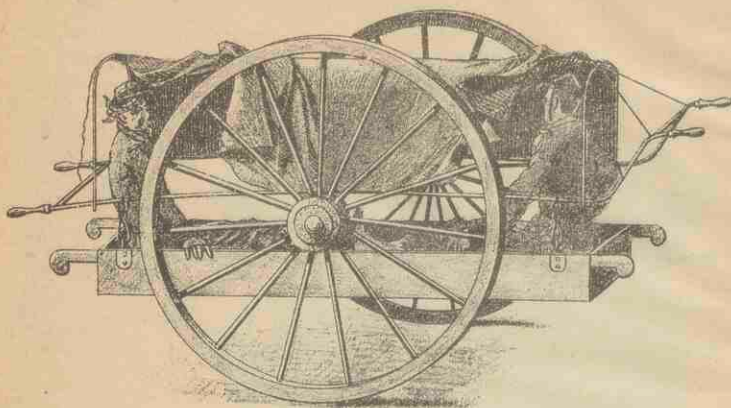
Un homme peut charger, seul, un blessé avec ses armes et son sac et les rouler jusqu'au poste de secours ou à l'hôpital de campagne, ou plus loin, si c'est nécessaire, pendant 6 heures, sans fatigue ni pour lui, ni pour le blessé

Il peut de même charger et rouler 2 ou 4 blessés à la fois suivant le modèle du **Porteur**.

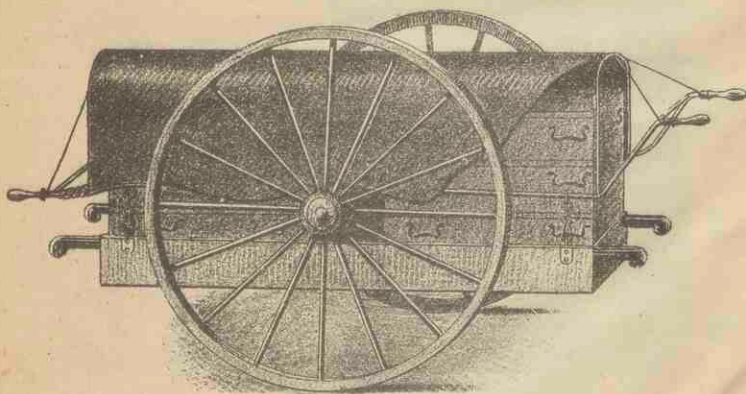
Ancien système
(découvert)

Deux hommes portent péniblement un seul blessé découvert jusqu'au poste de secours. En terrain accidenté ou dans les terres labourées, ce service est très dur et exige réellement 2 hommes supplémentaires, qui aident du reste à porter le sac et les armes du blessé et relayent les porteurs.

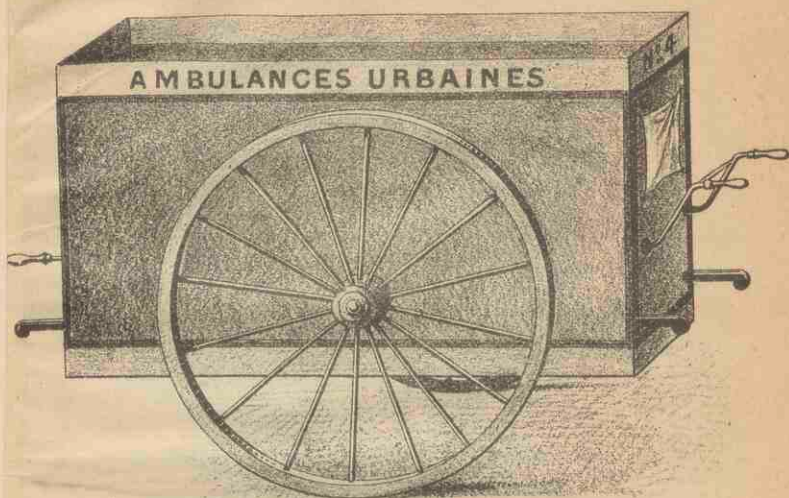
Vue d'un **Porteur** de munitions,
vivres, etc., ou caisses à pansements, chargé de 2 blessés
en équilibre stable

Vue du même **Porteur** que ci-dessus chargé de caisses
en équilibre stable

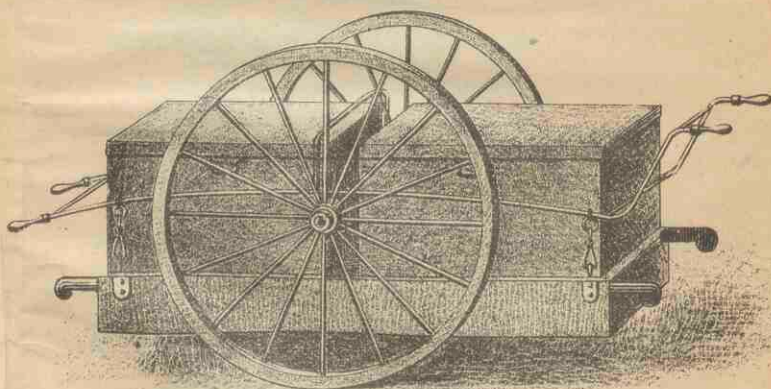
Services Municipaux

N° 305

Porteur universel, disposé pour transporter un malade ou un blessé, de son domicile jusqu'à l'hôpital.

N° 306

Porteur universel disposé pour transporter les caisses en fer renfermant les effets, linges, literie des contagieux, jusqu'à l'Étuve municipale de désinfection.

Des modèles spéciaux sont établis pour le transport des cholériques, des cadavres, etc...

95

APPAREILS DE SUSPENSION

Pour le transport des blessés en chemin de fer
ou voitures quelconques
sans secousse nuisible

BRANCARDS PORTATIFS

Pour blessés, malades, contagieux,
cholériques, etc.

BANDAGES PROVISOIRES

en rotin

Pansements Aseptiques

Pour être appliqués par des mains
même souillées

TENTES D'AMBULANCES

Tentes d'Opérations

TENTE HOPITAL

Adoptée par le Ministère de la Guerre

Matériel pour Hopitaux

LITS, SOMMIERS

APPAREILS POUR SALLES D'OPÉRATIONS

Pour la Stérilisation de l'eau

POUR LA DÉSINFECTION

BAINS PAR ASPERSION

Modèle approuvé par le Ministère de la Guerre

afschrift

36
's Hage, 12 April 1906.

Hoogedelgestrengde Heer,

Nadat ik met veel belangstelling kennis mocht nemen van Uwe uitvinding inzake het spannen en ontspannen van tenten, heb ik mij naar het terrein der Normaal-schiet-school begeven en gezien op welke wijze de uitvinding in de praktijk uitvoerbaar zou zijn.

Zoover ik uit handboeken en voorschriften kon nagaan, is geen plankje van bepaald model voorgeschreven om er den tent-standaard op te laten rusten en het door U ontworpen, schijnt me al heel eenvoudig en weinig kostbaar.

Gaarne wil ik dan ook U.H.E.G. verklaren, dat het mij voorkomt van onbetwistbaar nut te zijn, indien men door een enkele beweging in de tent kan vervangen hetgeen thans door vele bewegingen in de buitenlucht moet plaats hebben.

Onder dankbetuiging voor de gelegenheid mij geboden deze verklaring af te leggen, heb ik de eer te zijn, Hoogedelgestrengde Heer

was get. de Kolonel

Commandt. v/h Reg. Gren. en
Jagers

Bar. J.J.G.v.Voorst tot Voorst
thans lid van de Eertse Kamer der
Staten Generaal.

Aan den Heer

Dirig. Officier 1° kl.

b.d. Dr. C. de Mooy.

te 's Hage.

97
Departement
van
Oorlog
II Afd. No. 52

's-Gravenhage 17 Jan. 1896

Onderwerp:
Patroonraderbaar
Systeem de Mooy.

Ik heb de eer U te doen kennen, dat de U reeds medegedeelde uitkomsten der beproeving van de door U ontworpen raderbaar tot vervoer van munitie mij aanleiding hebben gegeven tot invoering van dit vervoermiddel bij het leger.

Ik voeg hierbij mijnen dank voor hetgeen door U in deze aangelegenheid wederom ten dienste van het leger is verricht.

De Minister van Oorlog
get. Schneider.

Aan den Heer
C. de Mooy
gepensioneerd dirigeerend
Officier van Gezondheid 1° kl.
te 's-Gravenhage.

Dat dokter Demosthen tot een ander besluit kwam, is wellicht daaraan toe te schrijven, dat hij zijn proeven op lijken heeft genomen.

— De bij het 4e reg. vesting-art.

Tweede Blad.

Wordt uit 10-3-99

De patroonraderbaar- De Mooij.

Bij het gevecht der infanterie is eene goede organisatie van alles wat op de aanvulling van munitie betrekking heeft van het hoogste belang.

Infanterie, die hare munitie verchoten heeft, en waarbij het niet mogelijk is die spoedig aan te vullen, is bij de tegenwoordige vuurtactiek bijna geheel zonder kracht.

De groote vuursnelheid der hedendaagsche vuurwapenen en het feit, dat vuurpauzen niet meer als vroeger van tijd tot tijd voorkomen om het gevechtveld te kunnen overzien, hebben het gewichtige vraagstuk der munitieaanvulling in belangrijkheid doen toenemen. Het verdwijnen van het rookgordijn, dat verschillende handelingen aan 's vijands waarneming onttrekt, doet de moeilijkheid der aanvulling belangrijker stijgen.

Het eerste gevolg van de invoering der nieuwste kalibers was het aanzienlijk uitbreiden van den tascvoorraad. In Nederland steeg die tot 120 patronen per man, welke voorraad thans echter nog niet groot genoeg is om de zekerheid te hebben, dat de het eerst in het gevecht geworpen troepen onder alle omstandigheden geen gebrek aan munitie zullen hebben.

Om hierin nu eventueel te kunnen voorzien, worden van den munitietrein bij elk bataljon twee patrooncaissons gedetacheerd, bevattende elk 20,160 patronen in houders. Verder beschikt de infanterie in de verschillende échelons der munitietreinen over eene ruime bron, om gedurende verscheidene dagen in de behoefte aan patronen te voorzien.

De aanwezigheid van een voldoende aantal patronen is echter niet genoeg; er moeten wel doeltreffende maatregelen worden genomen, om de in de eerste linie strijdenden, die het eerst aanvulling noodig hebben, daarvan te voorzien.

De patrooncaissons moesten daartoe in het gevecht zoo dicht mogelijk worden opgesteld bij de afdeeling waartoe zij behooren, en zooveel doenlijk onttrokken worden aan het vuur van den vijand. In den regel zullen zij de troepen echter niet verder dan ter hoogte van de hoofdlinie kunnen volgen, uithoofde van hunne kwetsbaarheid, en het dikwerf onbegaanbare van het terrein, zoodat zij al spoedig pl.m. 1000 M. en verder van de tirailleurs zullen verwijderd zijn.

Vóór het begin van een gevecht de troepen van eene zekere hoeveelheid reservpatronen te voorzien zou zeker zeer gewenscht zijn, doch is niet altijd uitvoerbaar; b.v. bij een niet van te voren vastgestelden aanval, of bij een renoontre-gevecht, omdat, al zou de tijd daarvoor niet ontbreken, men toch het groote nadeel zou hebben, dat van de kostbare oogenblikken, die dan ter beschikking zijn, geen gebruik kan worden gemaakt.

Bij den verdediger is dit gemakkelijker, daar dan in de stelling op afstanden een voorraad patronen wordt nedergelegd, terwijl een aantal patrooncaissons gewoonlijk vrij dicht bij de voorste linie gedeekt opgesteld kunnen worden. (*)

Uit een en ander blijkt dat het geen gemakkelijke taak is te zorgen, dat de aanvallende troepen op elk oogenblik van voldoende munitie zijn voorzien. Voor de Nederlandsche infanterie geschiedt dit als volgt:

Bij het aannemen der gevechtsformatie zal in de eerste plaats de munitie-uitrusting der compagnieën bestemd voor de voorste gevechtslinie worden vergroot.

Tot dat einde zullen uit de bataljonsreserve (compagnieën van de tweede

(*) Zie Roeseboom, *Het hedendaagsche gevecht*.

Hoeseboom en Pop, *Tactiek voor alle wapens*. 1e deel.

innee enkre manschappen worden aangewezen om zich in volle uitrusting, onder geleide van een onder-officier of korporaal, naar de patroon-caisson van het bataljon te begeven.

Aan de bedoelde manschappen worden uit de caissons pakken patronen — in den regel aan ieder hunner niet minder dan 7 van 60 patronen of 14 van 30 — verstrekt. Zij brengen die pakken door middel van de acht bij de caisson aanwezige zakken naar de hun aangewezen ondersteuningstroepen in de voorste linie en blijven daar. Met de 16 zakken der beide caissons alzoo 6720 patronen. De geleiders keeren terug naar de onderdeelen waartoe zij behooren, terwijl de verdere aanvulling der munitie uit de caisson zoo lang mogelijk geschiedt door middel van het pakpaard, dat 3520 patronen draagt. Is het pakpaard buiten gevecht gesteld, en kan het door geen ander vervangen worden, dan geschiedt de verdere aanvulling door de manschappen, als zooeven is aangegeven.

De commandanten der ondersteuningstroepen in de voorste linie, waarbij de patronen worden aangevoerd, beschikken over die patronen ten dienste der tirailleurslinie. Voor de verdeling daarvan worden zoo veel doenlijk gunstige oogenblikken, zooals stilstand in het gevecht, verzwakken van het vijandelijk vuur, enz. gekozen, of wordt deze linie door het inschuiven van manschappen, die de ter aanvulling medegegomen patronen aan hunne nevenlieden uitdeelen, op kracht gehouden. Deze wijze van aanvullen der munitie in de vuurlinie is echter aan groote bezwaren onderhevig, daar men er niet op rekenen kan, dat al de munitiedragers met een gewicht van $10\frac{1}{2}$ K.G. aan munitie boven hunne gewone uitrusting den gevaarlijken weg naar de ondersteuningsposten zullen kunnen afleggen. Zij kunnen of gewond worden, of hier of daar achter eene dekking uitrusten, wanneer de afstand van de caisson tot de strijdende linie, doordat zij door den toestand van het terrein de beweging van den troep niet hebben kunnen volgen, groot is geworden. Naar onze meening

kan echter aan deze bezwaren worden tegemoet gekomen, door voor de aanvulling van munitie in de gevechtlinie een ruim gebruik te maken van de patroonraderbaarsysteem dr. De Mooij, welke baar bij genomen proeven gebleken is geschikt te zijn om op alle terreinen een gewicht te kunnen voeren van pl.m. 200 K.G. of van pl.m. 8000 patronen no. 1 M. 95. Op oogenblikken dus dat de caissons door de onbegaanbaarheid van het terrein de troepen niet meer zullen kunnen volgen, is de patroonraderbaar daartoe wel in staat, en kan zij den troep ten allen tijde van munitie voorzien begeleid op harde wegen door 1 man; op zandwegen door 2 man; op vlakke heide door 3 man; op oneffen heide door 4 man; op mulle zandwegen en op steile hellingen door 6 man.

Bij een oorlog in het polderland, waar de aanvoer van patronen uit de caissons zoo moeilijk is, kan hij door de raderbaar-De Mooij steeds plaats hebben, door de baar van het raderstel te scheiden, en de patronen, met het oog op het geringe draagvermogen der Sabron-brug, bij gedeelten van pl.m. 4000 in den bak over de brug te dragen en daarna het raderstel.

Op dezelfde wijze zou op terreinen waarop zich lage schuttingen of lage muren bevinden, de patronenaanvoer steeds mogelijk zijn.

Bij breede slooten of vaarten, waar de Sabron-brug niet te gebruiken is, zou men door een man te laten overzwemmen door middel van touwen den bak als schuit dienst kunnen laten doen, en telkens pl.m. 4000 patronen overbrengen, of bij doorwaadbaarheid eerst den bak en daarna het raderstel overdragen.

Mocht eindelijk ook de raderbaar door den toestand van het terrein den troep niet meer kunnen volgen, dan kunnen de patronen in zakken, elk inhoudende 720 patronen, door de bij de raderbaar ingedeelde personen naar de ondersteuningstroepen worden gebracht, of wel door middel van den bak.

De met deze raderbaar verkregen zeer gunstige resultaten deden in Januari 1896 Z. Exe. den minister

van Oorlog dan ook besluiten bij ministerieele aanschrijving dd. 17 Januari 1896, II afd., no. 52, tot de invoering er van over te gaan. Volgens die aanschrijving zou met de verstrekking van één raderbaar per bataljon worden aangevangen, wat vermoedelijk vóór het einde van dat loopende jaar zou plaats hebben, terwijl daarbij tevens werd bepaald, dat ook bij vredesoefeningen van die raderbaar moest worden gebruik gemaakt.

Waarom nu in Januari 1899 aan de uitvoering dier aanschrijving nog geen volledig gevolg is gegeven, is ons onbekend. Wel vermeenen wij te weten, dat tot heden aan een der negen regimenten infanterie en aan de Normaal Schietschool slechts één patroonraderbaar is verstrekt geworden, en dat naar de overige — naar men zegt in Delft opgelegd — verlangend wordt uitgezien.

Door aan elk bataljon infanterie twee patroon raderbaren toe te voegen, behalve de 2 patrooncaissons, zou de munitievoorraad per bataljon niet alleen met pl. m. 16000 patronen No. 1 vermeerderd worden, doch tevens het groote voordeel worden verkregen, dat men reeds in den aanvang van een gevecht over eene

belangrijke hoeveelheid patronen zou kunnen beschikken, terwijl de latere aanvoer van munitie uit de patrooncaissons door middel van de raderbaar spoediger en meer verzekerd zal zijn dan door de patroondrager, waarvan hierboven sprake is.

Uit het vorenstaande blijkt dus:

1e. dat bij een patronenaanvoer uit de caissons volgens het voorschrift slechts 6720 patronen door 16 man naar de ondersteuningstroepen der voorste linie worden gebracht, terwijl dat getal tot pl. m. 16000 klimt bij een aanvoer door middel van twee raderbaren, naar gelang van het terrein door 1, 2, 3, 4 of 6 man per baar begeleid;

2e. dat bij een aanvoer volgens het voorschrift het heel wat tijd zal duren vóór dat de eerste aanvoer uit de caissons ter bestemde plaatse zal zijn aangekomen, vooral als de afstand tot de caissons groot mocht zijn geworden, terwijl de twee ge-

100
valde raderbaren ten allen tijde den troep als het ware op den voet kunnen volgen en de in de eerste linie strijdenden dus onmiddellijk van de aanvullingsmunitie zullen kunnen voorzien, en

3e. dat, op welke wijze men ook den munitie-aanvoer wenscht te regelen, men daartoe steeds van den aanvang af over een zeker aantal personen zal moeten kunnen beschikken, die feitelijk niet als strijdenden optreden, en eerst na afloop van een gevecht naar de onderdeelen terugkeeren, waartoe zij behooren.

Dit laatste nu doet ons de vraag stellen of het wel noodig is de daarvoor benodigde manschappen één jaar of soms langer onder de wapenen te houden, en hun eene opleiding te geven, die voor hen grootendeels zonder nut is, daar zij, zooals wij zagen, reeds bij den aanvang van een gevecht tot eene geheel anderen werking worden aangewezen dan waarvoor zij zijn opgeleid.

Voor al zal dit uitkomen als de raderbaar-De Mooij eenmaal op ruime schaal zal zijn ingevoerd, daar dan als het ware van uit het garnizoen per bataljon terstond 12 man zullen moeten worden aangewezen om de twee raderbaren te begeleiden, zoo men de zekerheid wil hebben, dat de munitie-aanvoer door middel van die baren ten allen tijde verzekerd is.

Dit personeel zal dan wel onmiddellijk zijne wapens inleveren, om bij het vervoer van de patronen niet in zijne bewegingen belemmerd te worden. Zoo als nu nog de munitie-aanvoer in het voorschrift is geregeld, draagt de man die munitie in volle uitrusting, dus gewapend, van de caissons naar de voorste linie, en men moet dat zwoegen van die manschappen onder hun vracht soms op oneffen terrein gezien hebben, om de ondoelmatigheid van dezen maatregel te voelen.

Het hooge belang, dat er dan ook voor de infanterie in gelegen is, de zekerheid te hebben haar bij een gevecht steeds intijds van munitie te kunnen voorzien, doet ons den minister van Oorlog in overweging geven, het voorschrift op het verstrekken van munitie blz. 117 Bataljonsschool te doen vervallen, en

daarvoor in de plaats te stellen een voorschrift op het verstrekken van munitie door middel van de patroonraderbaar systeem dr. De Mooij, waarbij dan de aanvoer van munitie door middel van het pakpaard zou kunnen gehandhaafd blijven.

Door van iedere lichting jaarlijks per bataljon 2 man tot patroondrager op te leiden, zou men ingeval van mobilisatie bij 7 lichtingen over 14 goed geoefende patroondragers kunnen beschikken.

Deze manschappen, waarvoor wij krachtig gebouwde personen zouden willen zien aangewezen, zouden wij in de compagnie willen kleden en, na daar zes weken te zijn onderwezen in hetgeen voor hen noodig is te kennen van hetgeen in den leidraad tot het theoretisch onderwijs voor den soldaat bij de infanterie is voorgeschreven, met groot verlot willen zenden. Zij zouden in het najaar van hun eerste dienstjaar voor 6 weken bij de najaarsoefeningen opnieuw onder de wapenen kunnen komen, ten einde meer speciaal in het vervoer van munitie door middel van de patroonraderbaar geoefend te worden, en later, te gelijk met de lichting waartoe zij behooren, voor herhalingsoefeningen.

Mocht Z. Exc. de minister van Oorlog zich met onze zienswijze kunnen vereenigen, dan zou, daar onze berekening over 7 lichtingen loopt, daarmede tevens eene jaarlijksche bezuiniging van

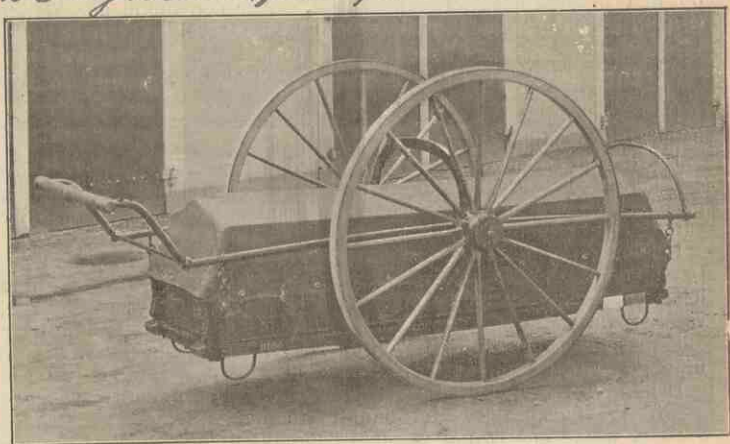
$$\frac{14 \times 5 \times 9 \times 30 \times 9 \times 0.55}{7} = f 13,665 \text{ kun-}$$

nen gepaard gaan, plus $\frac{14 \times 5 \times 9 \times 10}{7}$

= f 900 aan eerste uitrusting, omdat wij daarvoor een bedrag van f 10 per hoofd, in plaats van f 20 zooals thans voor ieder man in rekening wordt gebracht, voldoende achten. Eene jaarlijksche bezuiniging alzoo van: f 13,665 + f 900 f 145 65.

Op de 10de 1881 X.

Raderbaar Systeem Dr. de Mooy, ingericht
"voor het vervoer van accumulatoren. 102
De Ingenieur. 24 Juli 1901 Nr 20

Voor Dr. ELJKMAN's Physiatische Inrichting te Scheveningen heeft Dr. DE MOOY een handwagen tot het transporteren van accumulatoren ontworpen. Zooals men uit bovenstaande afbeelding ziet, vindt men hierin terug het bekende type „Raderbaar van DE MOOY”, dat voor het vervoer van zieken en gewonden wordt toegepast.

De wagen is, niettegenstaande het belangrijke zich daarin bevindende gewicht, door één man te vervoeren. Alle schokken en stooten, tijdens het vervoer door oneffenheden van den weg veroorzaakt, worden volkomen ondervangen, doordien de vrijhangende bak, de stooten niet behoeft over te nemen, doch in een zachte schommeling geraakt.

De wagen, solide en sterk, is aan de rijtuigfabriek van de firma HERMANS & Co. te 's-Gravenhage vervaardigd. De bak, welke voorzien is van een waterdichte afdekking, heeft de navolgende afmetingen: lang 200 c.M.; breed 62 c.M.; hoog 25 c.M.

De wielen hebben een rad-diameter van 130 c.M. en een onderlingen afstand van 130 c.M.

De batterij wordt in groepen van tien of twintig cellen tegelijk vervoerd naar het ladingstation van de firma W. HORRIX Mz. te 's-Gravenhage, die de inrichting leverde, en heeft o. a. de volgende verhoudingen.

Iedere cel is: hoog 267 m.M., breed 153 m.M., lang 179 m.M.

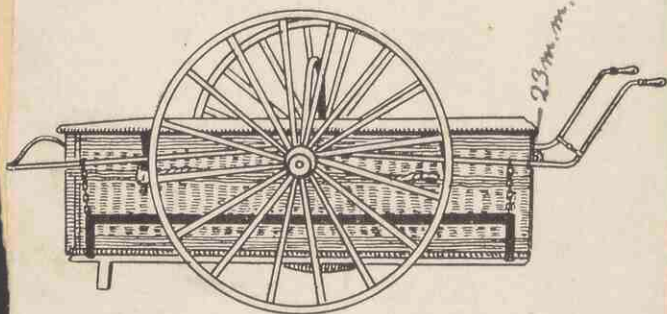
Gewicht van 20 cellen compl. met zuur gevuld, à 13,5 K.G.
per cel = 270 K.G.

De hierboven afgebeelde mand, wordt gebruikt, voor het wegbrengen van beddegoederen, kleedingstukken, etc. en eventueel óók, voor het vervoer van lijken.

De mand is voorzien van Handvatten en kan, wanneer dezelve van het onderstel is afgenomen, voorzien van twee hangsloten, per spoor of boot worden verzonden.

De mand is gemaakt van riet of mandwerk, bruin geverfd en gelakt, voorzien van stevig houten onder-raam, met ijzeren beugels, ijzeren scharnieren en sluiting.

De afmeting is: lang 2, breed 0.60, diep 0.50 Meter.

Deze mand past bij mijn Rader-Brancard No. 1, 1a, 1b voorkomende in mijn Prijsert. No. 6, Bladz. 12 tot 19. Het ophangen der mand geschiedt net als de baar van den Brancard, en kan dus door één persoon opgeladen en vervoerd worden.

Door het aanschaffen van zoo'n mand kan dus een Rader Brancard op tweeërlei wijze dienst doen.

Deze Lijkmand is in dienst bij verschillende Politie Bureau's voor het vervoer van lijken en besmette goederen.

De Prijs is compleet (zonder de sloten) f 32.00.

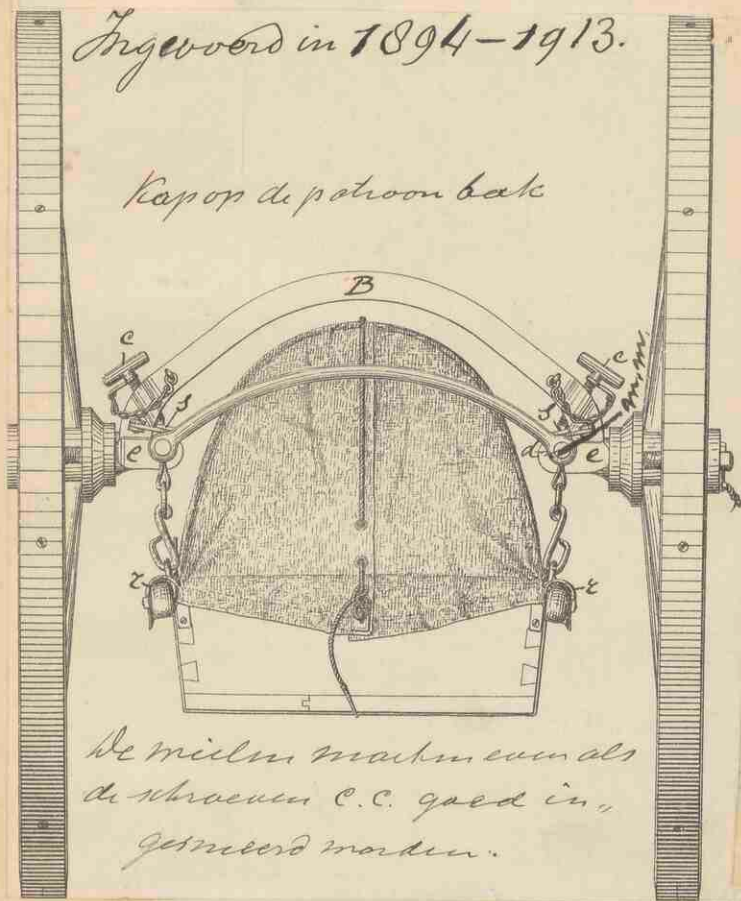
Aan belanghebbenden wordt gaarne een op vrij zicht gezonden.

164

Patroon- of vrachtkar voor
200 Kil gr: gericht

Ingevoerd in 1894-1913.

Kapen de patroon bak

De mielen maken even als
de schraeven C.C. goed in,
getmeerd worden.

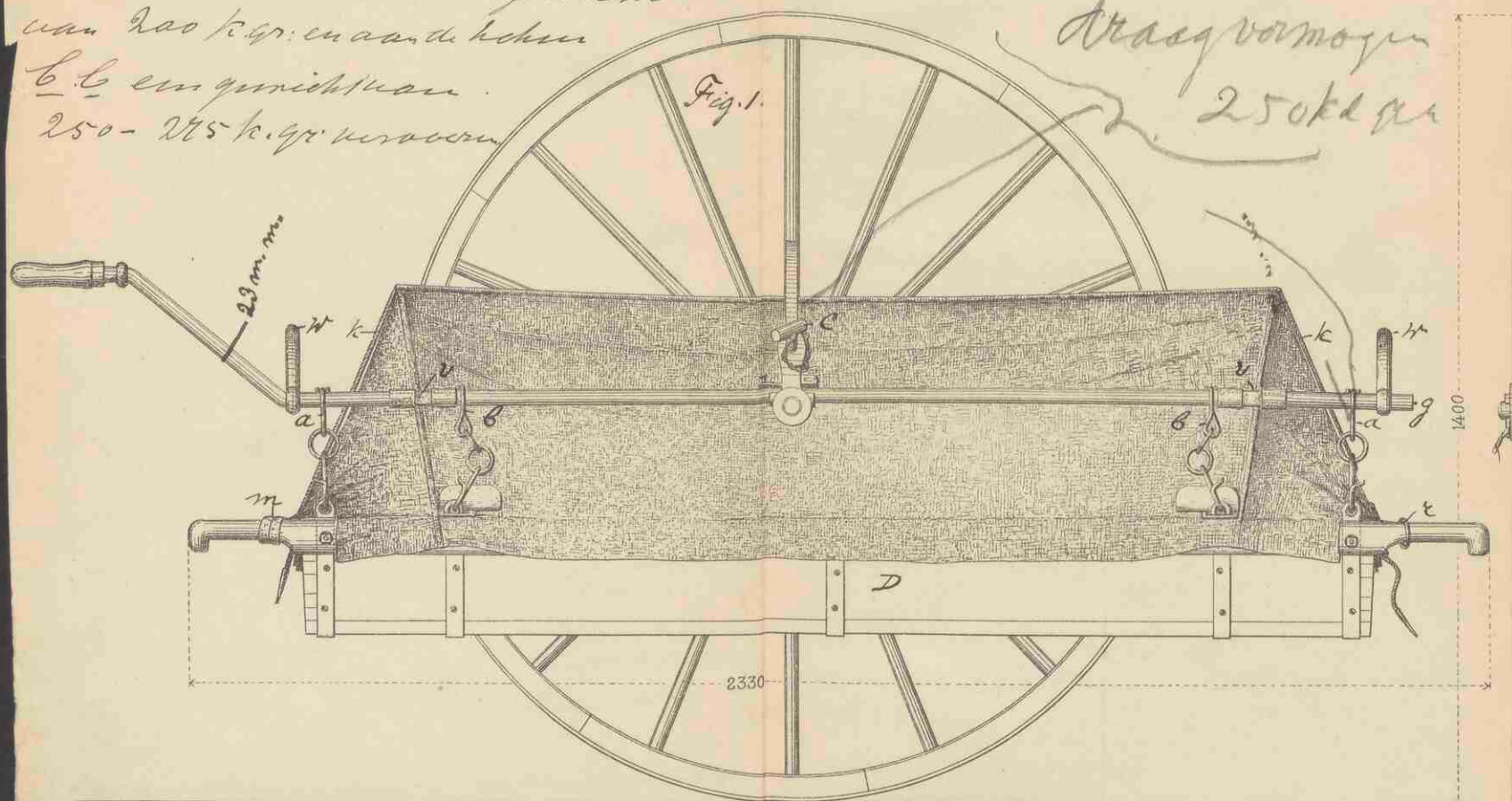
Wordt de rocht of patroon bok aan de
 haken a a opgehangen aan kon
 men een maximum gewicht
 van 200 k. gr. en aan de haken
b b een gewicht van
 250 - 275 k. gr. veroor.

Zijaanzicht.

PATROONRADERBAAR (STELSEL DE MOOIJ.)

In het $\frac{1}{12}$ der ware grootte.

Dragvermogen
 250 k. gr.

6
's Gravenhage, 2 Januari 1912.

Aan

den HoogEdelGestrengen Heer
Generaal-Majoor C.de Mooy.

's G R A V E N H A G E

HoogEdelGestrenge Heer,

Het is my ten hoogste aangenaam te voldoen aan het verzoek van Dr.Sikemeier, uitgedrukt in zyn schryven aan het Hoofddomit , om U mededeeling te doen van het nut dat hy ondervindt van Uwe ziekenramen.

Hieronder volgt dat gedeelte uit zyn brief dat over dat onderwerp handelt.

"De toestand der voor 't overgroote deel zwaar gewonde soldaten heeft een diepen indruk op my gemaakt. Zooveel mogelyk laten wy ze halen met onze de Mooy'sche brancard; de meesten komen, op ossenwagens geladen, uit de omliggende dorpen en kleine hospitalen, by voorkeur in den avond, om zoo min mogelyk indruk op de bevolking te maken. Voor het transport door de nauwe, bochtige gangen en trappen in ons ziekenhuis is enkel en alleen het de Mooy'sche raam bruikbaar, hetwelk ons onschatbare diensten bewyst. Wilt U dit nog eens extra aan Generaal de Mooy mededeelen?"

Ter toelichting diene dat Dr.Sikemeier hoofd is onzer ambulance in Bulgarye en met zyn personeel gevestigd is in het ellendige Turksche plaatsje Tsjorloe.

Met de meeste hoogachting heb ik de eer te zyn,

Van UHoogEdelGestrenge

de dw.dr,

get. M. Mazel.

12

Maat III.

INPLAATS VAN MET VIER MAN (FIG-7.)

Fig. 1

(1908)

Fig. 2

Fig. 3

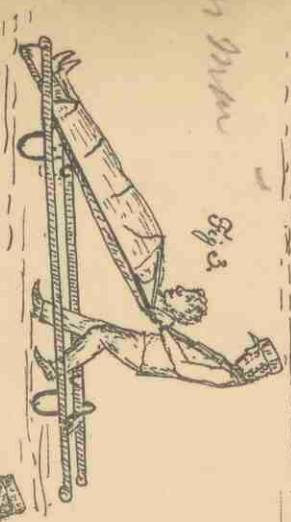

Fig. 4

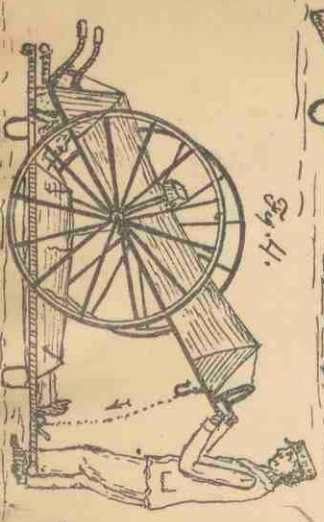

Fig. 5

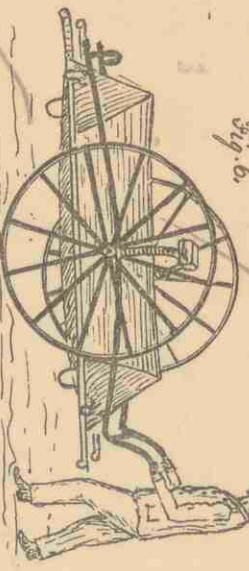

Fig. 6

Fig. 7 (1908)

De Haas

*800 st. per
1865-1908.*

Fig. 8

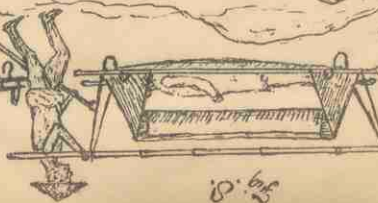
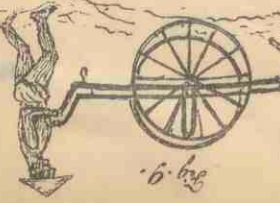

Fig. 9

De Haas
1906.

Hs 19A 22

HEI ZHENYUEN YOUNG BOY

De Moni's Rottan-transportverband.

HET EENHEIDS ROTTAN-TRANSPORTVERBAND

Evenzoo als mijn stalen draagraam (passe-partout) één transportverband is waarmee men het geheel lichaam kan immobiliseeren, waardoor de lyders uit de vuurlinie of uit de loopgraven met behulp van mijn raderbaar naar de hulpverbandplaats of veldhospitaal kunnen worden vervoerd, zoo zijn ook mijn rottan-transportverbanden (1877-1925) die over de kleeren moeten worden aangelegd, geschikt om de gebroken bovenste en onderste ledematen te immobiliseeren voordat de lyders worden vervoerd.

Omdat beenbreuken van de onderste ledematen oorzaak zijn dat die lyders niet kunnen loopen, derhalve met raderbaar of brancard moeten vervoerd worden, dus beenbreuken van de dy, van de knie, van het onderbeen of van de voet moeten worden geïmmobiliseerd, kan men het daarvoor dienende verband (zie plaat Fig. 3 en 10) als eenheidstransportverband by elke raderbaar medegevoerd worden, welk verband by aankomst in de hulpverbandplaats of veldhospitaal van den lyder wordt afgenomen en met de raderbaar teruggevoerd naar de gevechtscijde.

Zie ook Ketterijen op het gebied van den geneeskundigen dienst te velde Ned. Militair Geneeskundig Archief Jaargang 1890 Afl. 2 bladzijde 160.

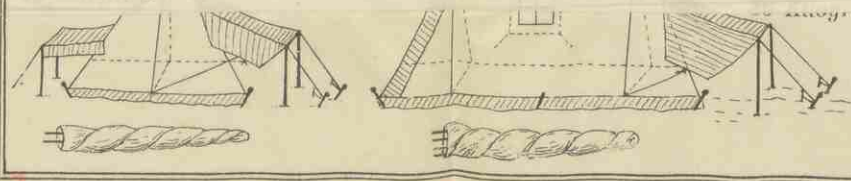

Fig. 11. Dij-verband.

Tevens bruikbaar voor knie-onderbeen en voet.

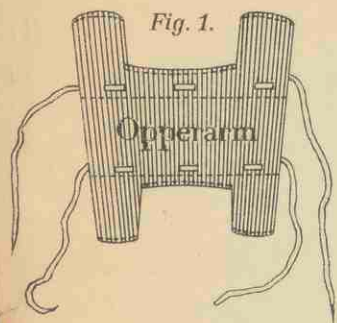

Fig. 1.

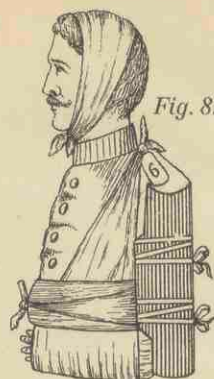

Fig. 8.

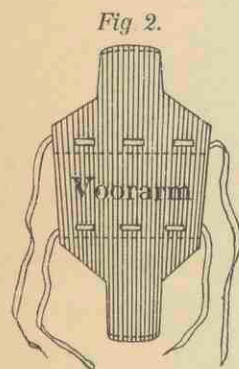

Fig. 2.

Fig. 9.

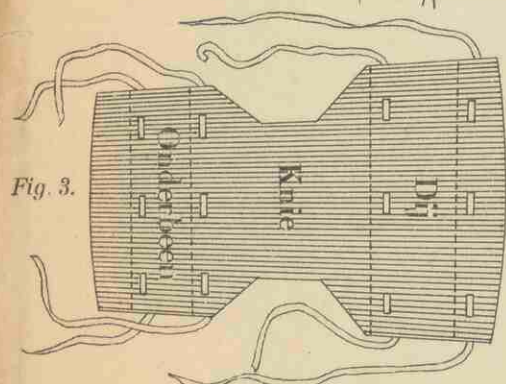

Fig. 3.

Fig. 10. Knie-verband.

bruikbaar voor dij-en onderbeen.

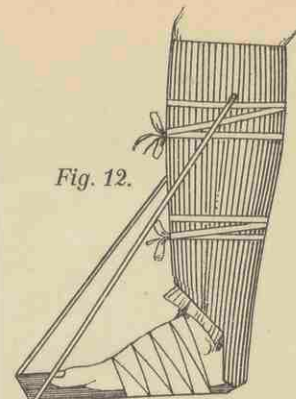

Fig. 12.

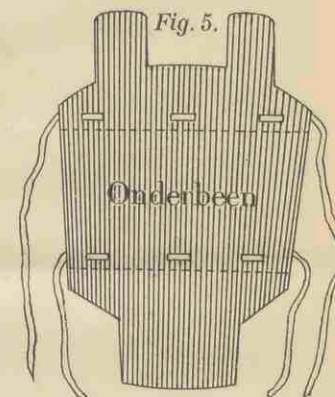

Fig. 5.

Fig. 4.

Fig. 13.

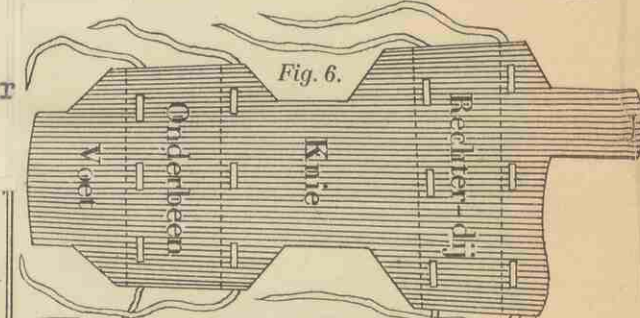

Fig. 6.

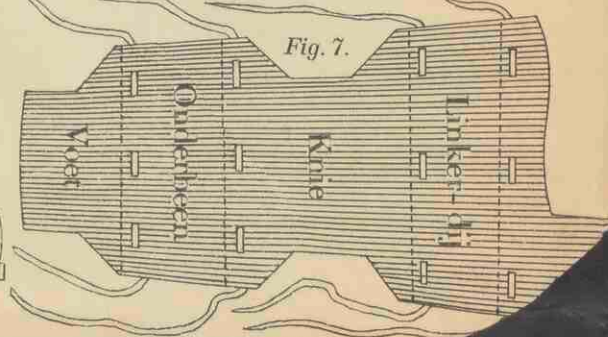
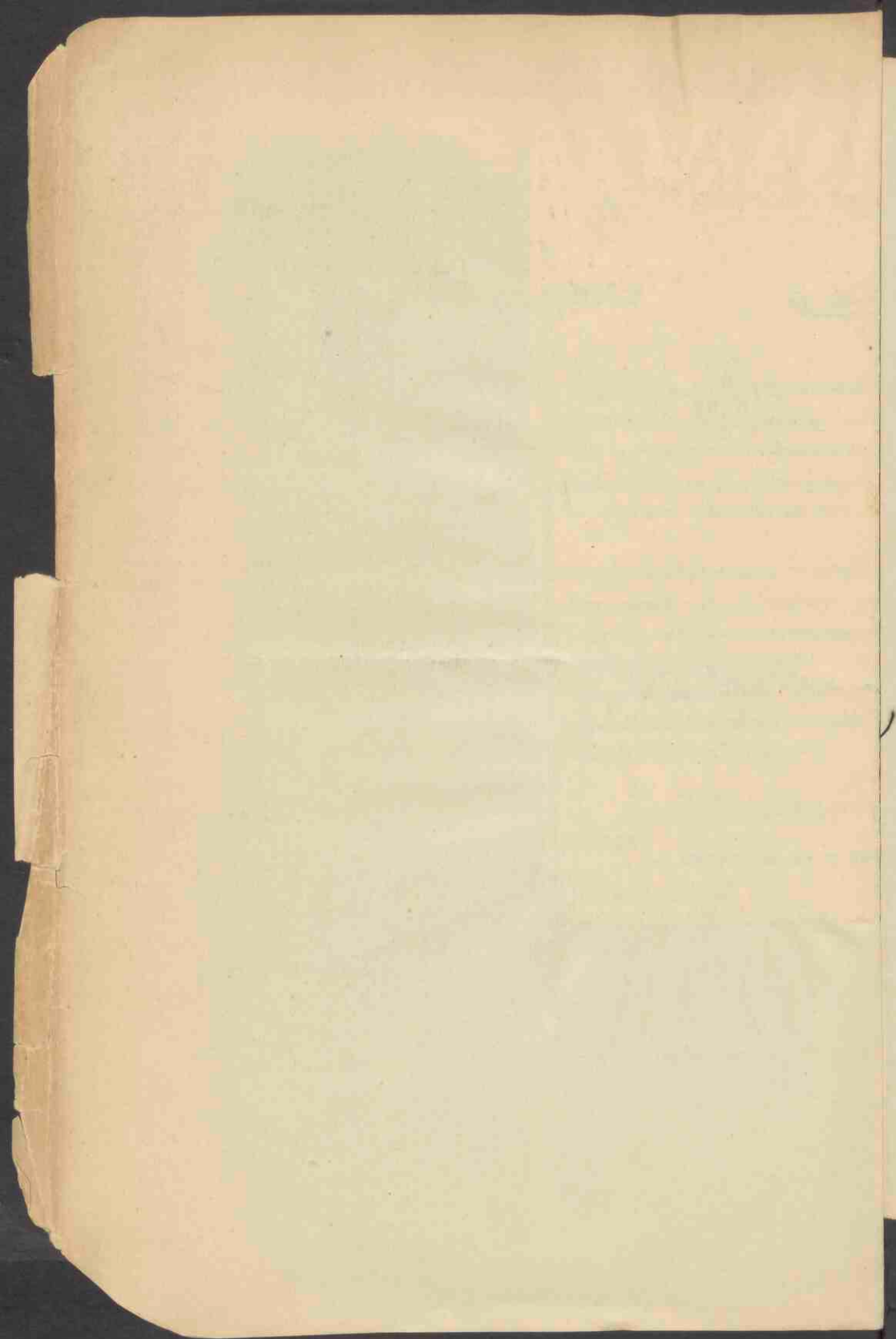
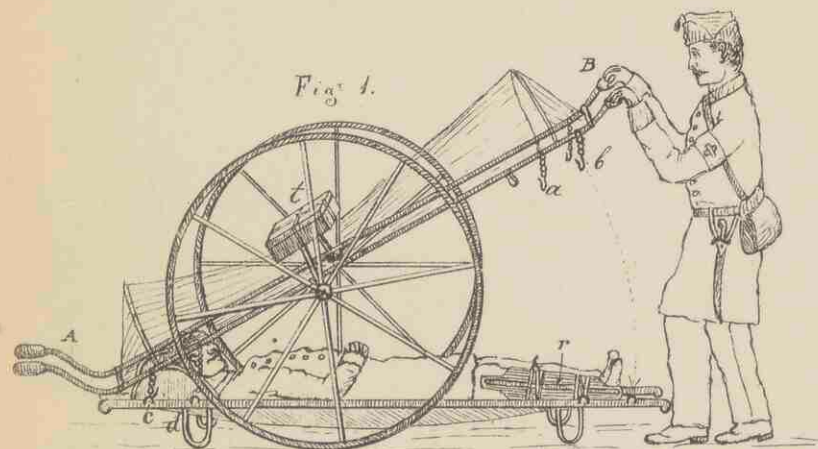

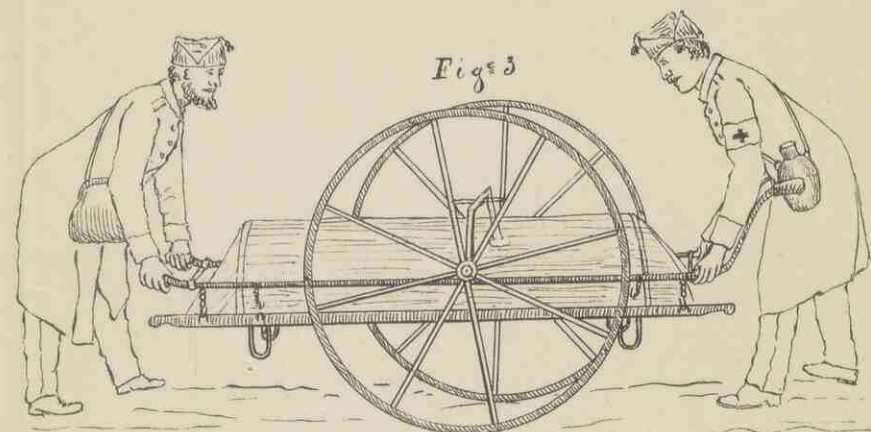
Fig. 7.

No. 19 A 22

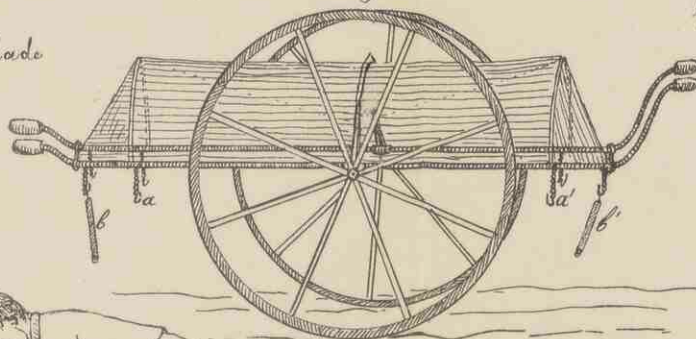
1er temps

Brancard à roues pour un malade
desfermé par une personne

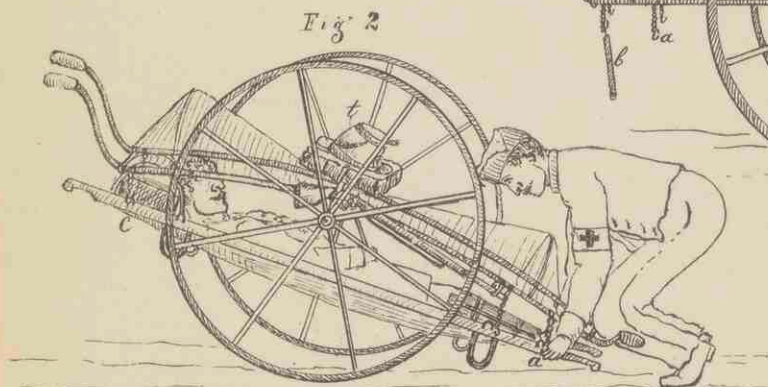
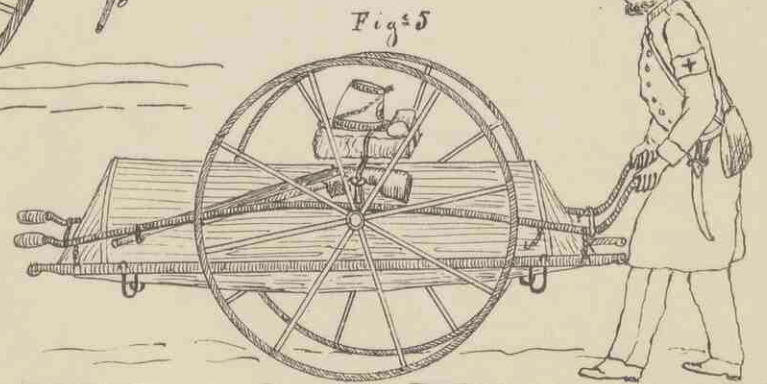

La manière d'attacher le brancard
horizontal par deux personnes.

Fig. 4

Porteur
brancard
universel.

2nd temps

Le brancard à roues chargé, complet.

Als belooning voor mijn verdiensten kreeg ik:

- 1) De Militaire Willemsorde 4^oklasse, verdiend in 1878 in Atjeh.
- 2) De Nederlandsche Leeuw 3^oklasse in 1887.
- 3) De Eikenkroon in 1872.
- 4) Commandeurskruis v/h Legioen van Eer, op 14 Mei 1924.
- 5) Het Kruis van Verdiensten van het Roode Kruis, in 1917.
- 6) De Gouden Tilanus Medaille in 1900.
- 7) Het Expeditie-Kruis 1874-'79 Atjeh.
- 8) Het Officierskruis 40 jarige dienst.

Het Eere-Lidmaatschap van de volgende vereenigingen:

- 1) van Spoorwegartsen (in 1881).
- 2) Militaire Geneeskundige Vereeniging (1892)
- 3) het Ziekenhuis (in 1912)
- 4) het Oranje-Kruis
- 5) Bond van Ridders der Militaire Willemsorde beneden den rang van Officier.
- 6) Ned. Ver. t. verleening van Eerste Hulp bij Ongelukken, te Amsterdam (1924).
- 7) Genootschap tot bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde te Amsterdam (10-3-1924) (tevens het lidmaatschap hiervan)
- 8) Tevens op 16 Juni 1924 eerelid v/d Ned. Vereeniging het Roode Kruis.
- 9) Geen eerelid, maar gehuldigd door de Vereeniging het Groene Kruis (1924)

De volgende Lidmaatschappen:

- 1) Membre correspondant Etranger de la Société de Chirurgie de Paris.
- 2) Correspondant étranger de l'Académie Royale de Médecins de Belgique.

In 1891 als Overste met den rang van Kolonel gepensioneerd, ben ik blijven doorwerken voor het Reddingswezen, waarvoor ik in 1914 den titⁿ rang van Generaal-Majoor en in 1924 den titⁿ rang van Luitenant-Generaal bekwam.

O-O-O-O-O-O-O-O

